

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 16.2.2012
COM(2012) 55 final

BELA KNJIGA

Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine

(Besedilo velja za EGP)

{SWD(2012) 7 final}

{SWD(2012) 8 final}

BELA KNJIGA

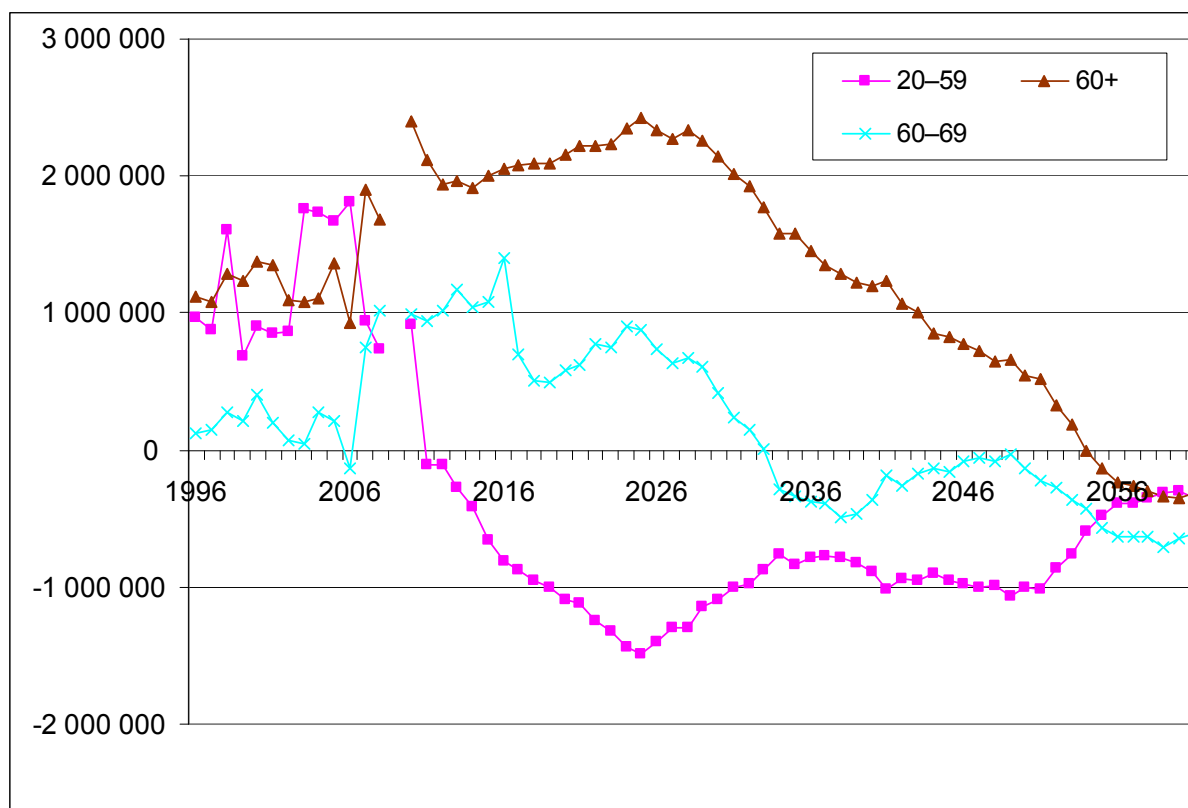
Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine

(Besedilo velja za EGP)

1. UVOD

Starajoče se prebivalstvo je glavni izziv za pokojninske sisteme v vseh državah članicah. Če ženske in moški, ker živijo dlje, ne bodo tudi dlje ostajali v zaposlitvi in prihranili več za svojo upokojitev, ustreznost pokojnin ne bo mogla biti zagotovljena, ker bi bilo zahtevano povečanje izdatkov nevzdržno. Predvideva se, da se bo do leta 2060 pričakovana življenjska doba ob rojstvu za moške povečala za 7,9 leta in za 6,5 leta za ženske v primerjavi z letom 2010. In problem ni oddaljen – zdaj se moramo z njim spopadati mi, ker se generacija „baby boom“ upokojuje in se delovno sposobno prebivalstvo v Evropi krči. To se odraža v letnem povečanju za okrog dva milijona ljudi, starejših od 60 let, kar je skoraj dvakrat toliko kot konec devetdesetih let prejšnjega stoletja in na začetku novega tisočletja. Nasprotno bo število ljudi v delovno najbolj aktivnih letih (20–59) upadalo vsako leto v naslednjih desetletjih (graf 1).

Graf 1 Demografske spremembe v preteklih letih, EU-27, 1996–2061

Vir: Europop 2010 in demo_pjangroup.

Skupaj bosta imela daljša življenjska doba in upokojevanje generacije „baby boom“ dolgoročne gospodarske in proračunske posledice v EU z zmanjševanjem potenciala gospodarske rasti in izvajanjem pritiska na javne finance.

Te obete še dodatno zastruje sedanja finančna in gospodarska kriza. Počasna gospodarska rast, proračunski primanjkljaji in dolžniška bremena, finančna negotovost in šibko zaposlovanje so vsem pokojninskim sistemom zelo otežili izpolnjevanje obljub v zvezi s pokojninami. Pokojninske dokladne sisteme prizadevajo upadajoče zaposlovanje in zato nižji pokojninski prispevki. Naložbene sisteme prizadevajo padajoče vrednosti sredstev in zmanjšani donosi.

Zato sta bolj kot kdaj koli postala nujna razvoj in vzpostavitev celostnih strategij za prilagoditev pokojninskih sistemov spreminjajočim se gospodarskim in demografskim razmeram. Težave so velikanske, a premagljive, pod pogojem, da se uvedejo prave politike. Reforme pokojninskih sistemov in praks upokojevanja so bistvene za izboljšanje obetov glede rasti v Evropi in so v nekaterih državah nujno potrebne kot del sedanjih ukrepov za ponovno vzpostavitev zaupanja v javne finance.

Ker da postajajo gospodarstva in družbe držav članic vedno bolj povezana med sabo, ima uspeh ali neuspeh nacionalnih pokojninskih politik in reform še močnejše posledice zunaj nacionalnih meja, zlasti v ekonomski in monetarni uniji. Osrednji pomen pokojnin za evropski socialni in gospodarski uspeh ter povečano tveganje čezmejnih učinkov prelivanja nacionalnih pokojninskih politik pomeni, da postajajo pokojnine vedno bolj zadeva skupnega interesa v EU. Dejansko je uspeh pokojninskih reform v državah članicah odločujoči dejavnik za gladko delovanje ekonomske in monetarne unije in bo vplival na zmožnost EU, da doseže dva od petih ciljev strategije Evropa 2020 – dvig stopnje zaposlenosti na 75 % in zmanjšanje števila ljudi, ki jim grozi revščina, za vsaj 20 milijonov.

Ta bela knjiga odraža to skupno zaskrbljenost glede težav v naših pokojninskih sistemih in določa agendo, ki naj bi naredila pokojnine dolgoročno ustrezne in vzdržne z ustvarjanjem okoliščin za visoko vseživljenjsko raven udeležbe žensk in moških na trgu dela ter pospeševanjem možnosti za ustvarjanje varnega dodatnega pokojninskega varčevanja. Bela knjiga priporoča v prihodnost usmerjeno politiko in pobude na evropski ravni, prek katerih lahko EU podpira nacionalne oblikovalce politik pri njihovih prizadevanjih za obravnavanje potreb po reformah, zlasti tistih, ki so bile poudarjene v letnih pregledih rasti 2011 in 2012 ter podrobno določene v priporočilih za posamezno državo 2011.

Ta bela knjiga odraža tudi rezultate širokega posvetovanja na podlagi *Zelene knjige za ustrezne, vzdržne in varne evropske pokojninske sisteme*¹. Stotine zainteresiranih strani, Evropski parlament, Evropski ekonomski in socialni odbor ter Odbor regij so se odzvali na to knjigo in izrazili svoja pričakovanja glede pokojninskih vprašanj, ki je treba obravnavati na ravni EU na celovit in usklajen način.

2. SEDANJI IZZIVI NA PODROČJU POKOJNIN

Vzdržnost in ustreznost pokojninskih sistemov sta odvisna od stopnje podpore v obliki prispevkov, davkov in prihrankov zaposlenih. Finančne ureditve, pogoji upravičenosti in razmere na trgu dela morajo biti določeni tako, da se lahko doseže uravnotežen odnos med

---

¹ COM(2010) 365 final, 7 julij 2010.

prispevki in pravicami ter med številom aktivno zaposlenih plačnikov prispevkov in številom upravičencev do pokojnin.

2.1. Zagotavljanje finančne vzdržnosti pokojninskih sistemov

Pokojnine predstavljajo zelo velik in naraščajoči delež javnih odhodkov: danes predstavljajo v povprečju več kot 10 % BDP z možnim povečanjem na 12,5 % v letu 2060 v EU kot celoti². Vendar so s porabo za javne pokojnine, ki danes sega od 6 % BDP na Irskem do 15 % v Italiji, države v zelo različnih položajih, čeprav se spopadajo s podobnimi demografskimi izzivi.

V zadnjem desetletju je prišlo do znatnega napredka pri reformiranju pokojninskih ureditev. Večina držav članic je prilagodila pokojninske sisteme, da je povečala njihovo vzdržnost in jih pripravila na predvidene demografske spremembe. To so izvedle z reformami, katerih cilj je bil uskladitev dejavnikov sistemov s fiskalno vzdržnostjo, ali s strukturnimi reformami, kot je prehod od sistemov z določenimi dajatvami na sisteme z določenimi prispevki, ali z vzpostavitvijo obveznih naložbenih stebrov.

Vendar so v mnogih primerih potrebne nadaljnje reforme, zaradi finančne in gospodarske krize je spopadanje z demografskimi izzivi težje, kriza pa je razkrila tudi dodatne slabosti v nekaterih pokojninskih sistemih. Zato bodo nujno potrebne dodatne prilagoditve odhodkov v mnogih državah članicah skupaj z okrepljenim prizadevanjem za povečanje stopenj zaposlenosti in produktivnosti. Zanesljivo fiskalno strategijo je treba dosledno izvajati v skladu s fiskalnim okvirom Pakta za stabilnost in rast ob nujnem upoštevanju neto stroškov izvajanja pokojninske reforme. Kar zadeva izziv starajočega se prebivalstva, je Evropski svet v Stockholmu leta 2001 določil tridelno strategijo, ki zajema: (i) zmanjšanje javnega dolga, (ii) povečanje zaposlenosti, zlasti starejših delavcev, in produktivnosti ter (iii) reformiranje sistemov socialne varnosti. Tridelna strategija za spopadanje z izzivom starajočega se prebivalstva je bila nedavno podprta v okviru splošne strategije Evropa 2020, zelena knjiga o pokojninah pa je leta 2010 sprožila razpravo o celovitem pristopu za zagotavljanje ustreznih, vzdržnih in varnih pokojninskih prihodkov.

2.2. Ohranjanje ustreznosti pokojninskih dajatev

Pokojnine – večinoma iz javnih sistemov – so glavni vir prihodkov starejši Evropejcev, ki so znaten in rastoč del prebivalstva EU (120 milijonov ali 24 %). Osnovni namen pokojninskih sistemov je pravzaprav zagotavljanje ustreznih pokojninskih prihodkov in omogočanje, da so starejši ljudje deležni spodobnega življenjskega standarda in finančno neodvisni, pokojnine pa imajo tudi vlogo samodejnih stabilizatorjev. Širše gledano je bilo to v EU doseženo, čeprav obstajajo velike razlike. Ljudje, starejši od 65 let, imajo prihodke v višini skoraj 94 %

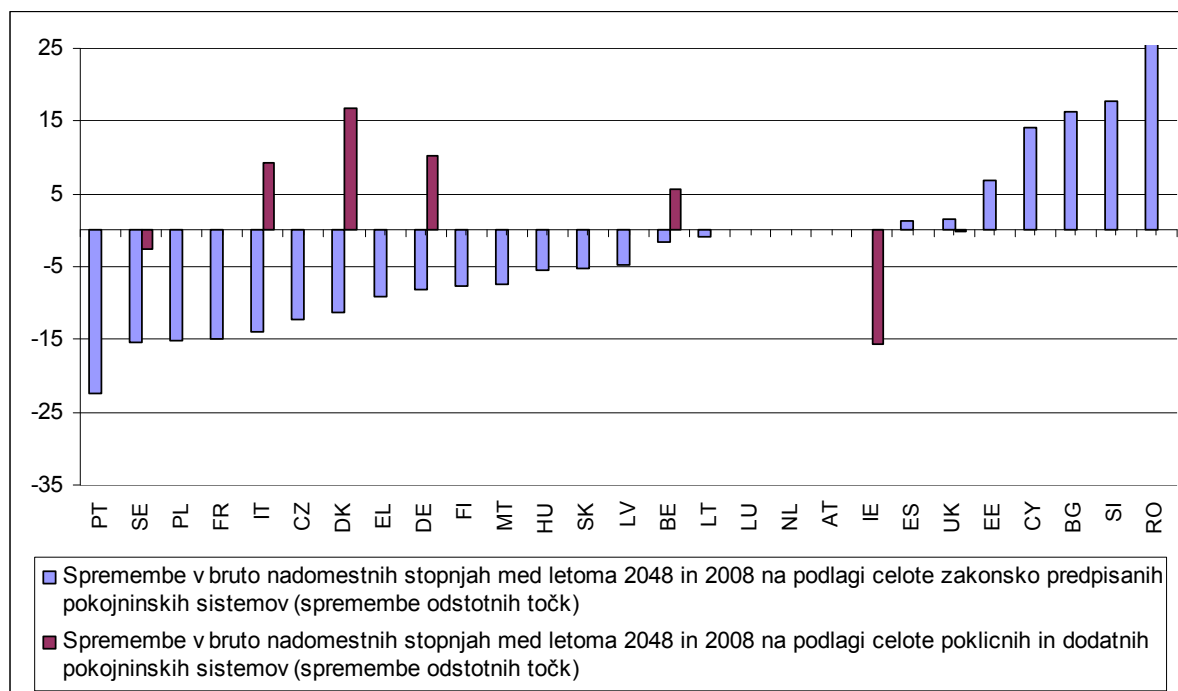
---

² Predvidoma bodo posodobljene dolgoročne napovedi javnih pokojninskih odhodkov, ki jih zdaj pripravljata Evropska komisija in Odbor za ekonomsko politiko, objavljene v Poročilu o staranju prebivalstva 2012 maja 2012. Vrednosti se nanašajo na začetne ocene. Te kažejo, da naj bi dodatne nedavne reforme, opravljene od objave Poročila o staranju prebivalstva 2009 v več državah članicah, uspešno omejile prihodnja povečanja porabe za pokojnine.

povprečnih prihodkov celotnega prebivalstva³, vendar okrog 22 % žensk, starejših od 75 let, pade pod prag tveganja revščine⁴.

Medtem ko je bil cilj nedavnih reform javnih pokojninskih sistemov izboljšanje ali ohranitev zaščite pred revščino, bodo rezultat večine teh reform nižje nadomestne stopnje (pokojnine glede na prejšnje prihodke) v prihodnosti (graf 2).

Graf 2: Predvidene spremembe v nadomestnih stopnjah zakonsko predpisanih in dodatnih pokojninskih sistemov med letoma 2008 in 2048 (v odstotnih točkah).

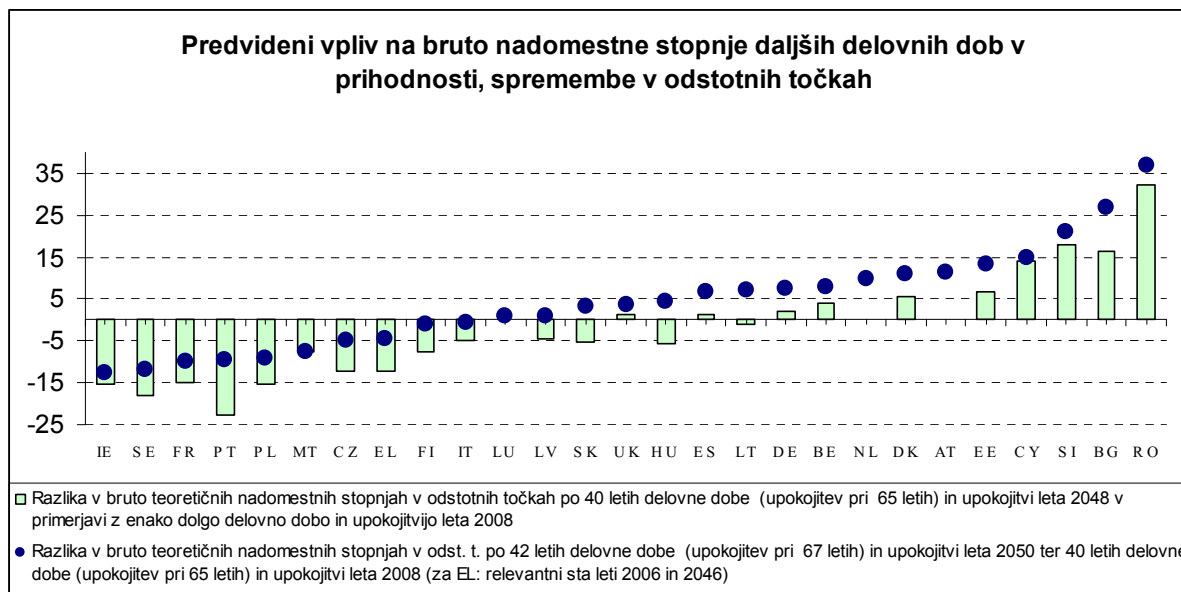
Vir: Študija podskupine za kazalnike Odbora za socialno zaščito (ISG) o teoretičnih nadomestnih stopnjah v obdobju 2008–2048

Pričakovano zmanjšanje nadomestnih stopenj vendarle temelji na predpostavki nespremenjene upokojitvene starosti. Delati do višje starosti bi lahko pomagalo ohraniti ali celo povečati prihodnjo raven nadomestnih stopenj. Ta učinek je ponazorjen v grafu 3, ki primerja bruto nadomestne stopnje, ki so jih deležni ljudje, ki se upokojijo zdaj pri 65 letih po 40 letih delovne dobe, z nadomestnimi stopnjami ljudi, ki se bodo upokojili pri višji starosti (pri 67 letih, z 42 leti delovne dobe, vsi drugi elementi so enaki), v prihodnosti (graf 3).

³ Eurostat, podatki EU-SILC za leto 2009. Povprečni ekvivalentni prihodek ljudi, starejših od 65 let, v odstotkih povprečnega prihodka celotnega prebivalstva EU-27. V državah članicah je v višini med okrog 70 % in malo nad 100 %.

⁴ Eurostat, podatki EU-SILC za leto 2009.

Graf 3 Predvideni učinek daljše delovne dobe na razvoj nadomestnih stopenj v obdobju 2008–2048

Vir: Študija ISG o teoretičnih nadomestnih stopnjah v obdobju 2008–2048

Dodatno pokojninsko varčevanje lahko prav tako pomaga zagotoviti ustrezne nadomestne stopnje v prihodnosti⁵. Nekatere države so uvedle ukrepe za dopolnitev svojih javnih pokojninskih dokladnih sistemov z zasebnimi naložbenimi sistemi, vendar je v mnogih državah članicah še vedno veliko prostora za nadaljnji razvoj možnosti za dodatno pokojninsko varčevanje. Za to pa so potrebni zasebni pokojninski naložbeni sistemi, ki so varnejši in stroškovno učinkovitejši ter bolj usklajeni s prožnimi trgi dela in mobilnostjo.

V nekaterih državah je kriza jasno pokazala, da je treba izboljšati zmožnost predhodno financiranih pokojninskih sistemov za zmanjšanje tveganj in blažitev šokov. Recesija in poslabšanje javnih financ, ki ji je sledilo, sta prav tako razkrila nekatere šibkosti načina, kako so nekatere države članice skušale oblikovati obvezne zasebne pokojninske sisteme.

2.3. Dvig udeležbe žensk in starejših delavcev na trgu dela

Izziv staranja je pogosto ponazorjen s podvojitvijo stopnje starostne odvisnosti (prebivalci, starejši od 65 let, v razmerju do prebivalcev, starih 15–64 let) s 26 % v letu 2010 na 50 % v letu 2050. Vendar je pravo vprašanje stopnja ekonomske odvisnosti, ki je opredeljena kot *brezposelni in upokojenci kot odstotek zaposlenih*. Če Evropa doseže zaposlitveni cilj 75-odstotno stopnjo zaposlenosti v starostni skupini 20–64 let iz strategije Evropa 2020 in doseže dodaten napredek v obdobju 2020–2050, se bo stopnja ekonomske odvisnosti povečala samo s sedanje ravni 65 % na 79 % v letu 2050.⁶

⁵ Dodatno pokojninsko varčevanje vključuje poklicne in osebne pokojnine, življenjsko zavarovanje in druge oblike kopičenja sredstev za vzdrževanje življenjskega standarda po upokojitvi. Poleg tega obstajajo instrumenti (npr. obratne hipoteke), ki ljudem omogočijo, da pretvorijo sredstva (na splošno svoj dom) v dodatni pokojninski prihodek.

⁶ Izračun temelji na kalkulatorju stopnje odvisnosti Zvezne avstrijske delavske zbornice, Dunaj. Stopnja ekonomske odvisnosti je opredeljena kot število upokojencev (vključno s predčasnim upokojevanjem, invalidnostjo) in brezposelnih v razmerju do števila zaposlenih. Glavna predpostavka za leto 2050: povečanje stopnje zaposlenosti v starostni skupini 24–64 let na 79,6 % (takšna stopnja zaposlenosti je

Mnoge države imajo veliko prostora za izboljšanje prihodnje ustreznosti in vzdržnosti svojih pokojninskih sistemov z dvigom stopenj zaposlenosti in to ne samo v skupinah z višjo starostjo, temveč tudi za skupine z nižjimi stopnjami zaposlenosti, kot so ženske, migranti in mladi. Doseganje zaposlitvenega cilja EU ali najuspešnejših držav bi lahko skoraj nevtraliziralo učinke starajočega se prebivalstva na težo pokojnin v BDP.

Pokojninski sistemi vplivajo na vzorce upokojevanja in s tem na ponudbo delovne sile in stopnjo ekonomske odvisnosti. Glavna dejavnika sta običajna in predčasna starostna meja za upravičenost do pokojnine. Trenutno se tretjino odraslega življenja preživi v upokojitvi, z nespremenjenimi politikami pa bi se ta delež povečal zaradi upoštevanja prihodnjega dviga pričakovane življenjske dobe. Poleg tega so bile v letu 2010 v EU zaradi zgodnjega umika s trga dela stopnje zaposlenosti starejših delavcev (starih 55–64 let) pod 50 %. Vendar ta skupna številka za EU prikriva velike razlike med državami članicami, ki segajo od 30,2% na Malti do 70,5% na Švedskem (glej graf 4). Obenem so stopnje zaposlenosti starejših žensk (38,6%) znatno pod stopnjami zaposlenosti moških (54,6%).

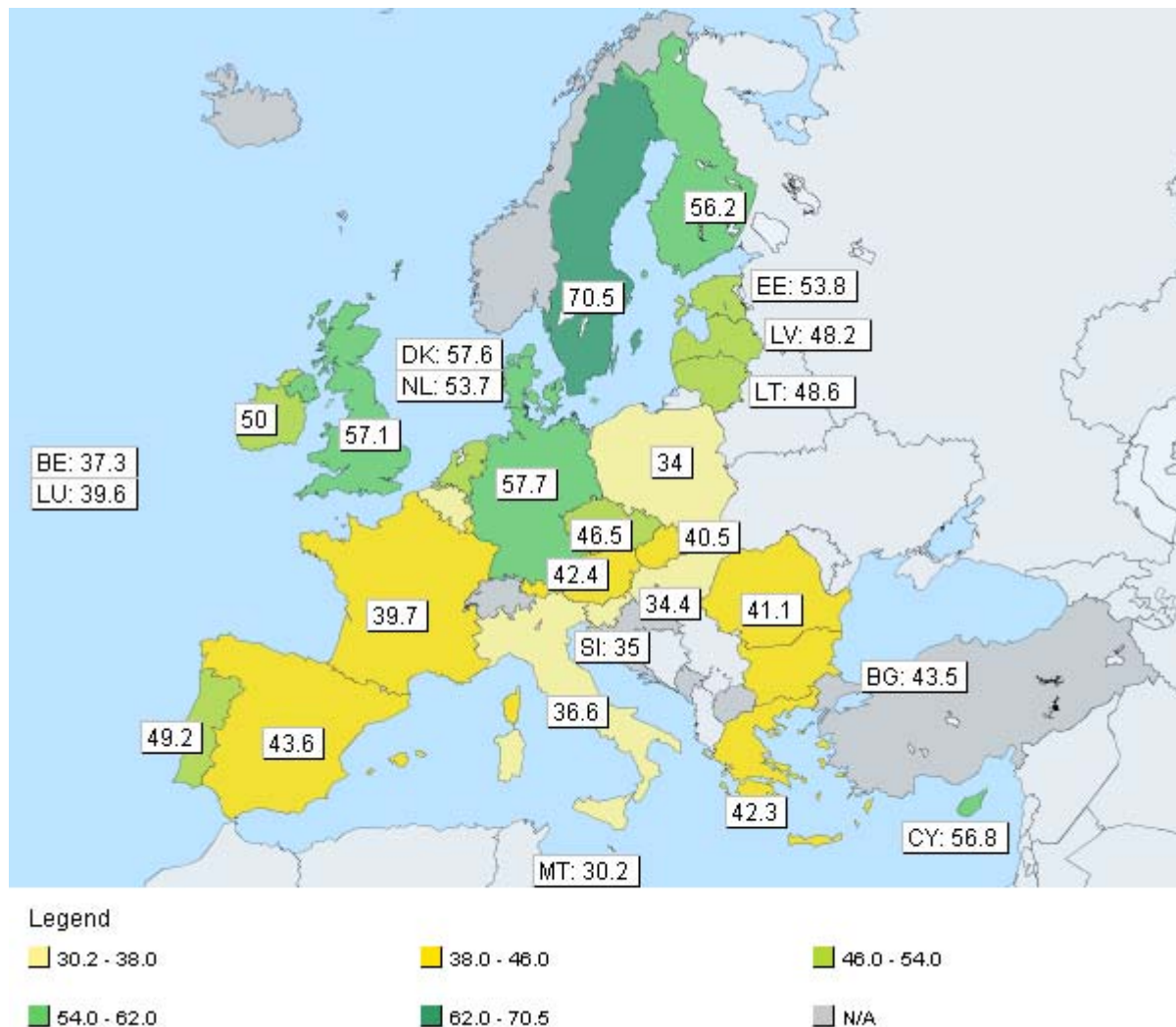
Vendar se je trend v smeri zgodnjega upokojevanja iz zadnjih desetletij obrnil. Stopnja zaposlenosti starostne skupine 55–64 let se je v EU-27 povečala s 37,7% v letu 2001 na 46,3 % v letu 2010. Poleg tega bi lahko pokojninske reforme, ki so že sprejete v državah članicah in bodo pogosto uvajane skozi čas, privedle do znatnega povečanja stopenj udeležbe starejših delavcev. Storititi je treba še veliko več. Udeležba delovne sile je trenutno še vedno prenizka v starostnih skupinah tik pod upokojitveno starostjo, napredek pa je preveč omejen. Fiksna upokojitvena starost v kombinaciji z enostavnimi možnostmi za zgodnji odhod s trga dela bodo ustvarjali vedno večja neravnotežja med delovnimi leti in leti v pokoju. Reformiranje pokojninskih sistemov za povečanje stopnje udeležbe na trgu dela bo ključno za višjo gospodarsko rast in vzpostavitev trdnih temeljev za vzdržne in ustrezne pokojnine.

Vendar je uspeh reform, katerih cilj je dvig upokojitvene starosti (vključno z opuščanjem sistemov za predčasno upokojevanje), odvisen od boljših možnosti za starejše ženske in moške, da ostanejo na trgu dela. To vključuje prilagoditev delovnih mest in organizacije dela, spodbujanje vseživljenjskega učenja, stroškovno učinkovite politike, katerih cilj je usklajevanje poklicnega, zasebnega in družinskega življenja, ukrepe v podporo zdravemu staranju ter boj proti neenakosti spolov in starostni diskriminaciji. Poleg tega bo politična sprejemljivost takšnih reform odvisna od tega, ali bodo dojete kot poštene. To zahteva upoštevanje dejstva, da se zmožnost za delo in iskanje zaposlitve med posamezniki zelo razlikuje ter da se pričakovana življenjska doba in zdravstveno stanje pri 60 ali 65 letih nagibata k temu, da sta nižja pri fizičnih delavcih, ki so mladi začeli delati.

---

bila dosežena leta 2008 v treh najuspešnejših državah – SE, DK, NL).
Podatki: Raziskava o delovni sili, Poročilo o staranju prebivalstva 2009, Europop 08.

Graf 4 Zaposlitvene stopnje starejših delavcev (55–64 let) v državah članicah EU v letu 2010

Vir: ESTAT

2.4. Vloga držav članic in EU na področju pokojnin

Države članice so tiste, ki imajo prvenstveno odgovornost za oblikovanje svojih pokojninskih sistemov glede na svoje razmere. Kljub temu pa Pogodba o delovanju Evropske unije od EU zahteva, da podpira in dopolnjuje dejavnosti držav članic na področju socialne zaščite (člen 153) ter da upošteva ustrezno socialno zaščito pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik (člen 9).

Mnoge pristojnosti in pobude politike EU vplivajo na nacionalne pokojninske sisteme in politike. Do zdaj je EU nekoliko razdrobljeno obravnavala zelo specifična vprašanja v zvezi s pokojninami, kot so odstranjevanje ovir za prosto gibanje oseb, opredeljevanje tega, kakšne koristi lahko imajo ponudniki zasebnih pokojnin od notranjega trga, spodbujanje enakosti spolov, boj proti diskriminaciji in spremljanje fiskalne vzdržnosti. Glede na razsežnost in povezano naravo makroekonomskih, socialnih in zaposlitvenih izzivov, povezanih s pokojninami, je treba sprejeti celovitejši pristop.

EU ima širok razpon instrumentov politik v podporo državam članicam pri doseganju ustreznih pokojnin na vzdržen način. Komisija je v zeleni knjigi o pokojninah leta 2010

poudarila pomen obravnavanja pokojninskih vprašanj na celovit način in povečevanja sinergij med področji politik. Strategija Evropa 2020 in krepitev gospodarskega upravljanja na evropski ravni zagotavljata močnejši okvir za kritični pregled pokojninskih sistemov. S tem se priznava, da so pokojnine, ki imajo vitalno vlogo pri podpiranju mnogih državljanov EU, tudi ena od največjih postavk javnih odhodkov in zato zadeva splošnega interesa v državah članicah. Poleg tesnega sodelovanja z vladami držav članic (zlasti v Odboru za socialno zaščito (SPC), Odboru za ekonomsko politiko (EPC) in Odboru za zaposlovanje (EMCO) je pomembno zagotoviti, da druge, nevladne zainteresirane strani lahko sodelujejo v razpravi, kako doseči ustrezne, vzdržne in varne pokojnine.

Bela knjiga spoštuje odgovornosti držav članic. Njen cilj je prilagoditi instrumente politik EU za zagotavljanje boljše podpore prizadevanjem za pokojninsko reformo v državah članicah, obenem pa predlaga vrsto pobud, ki se medsebojno krepijo in segajo od zakonodaje prek finančnih spodbud do koordinacije politike in spremljanja napredka, doseženega pri doseganju skupnih ciljev v integriranem in celostnem okviru, ki ga predstavlja strategija Evropa 2020.

3. POTREBA PO POKOJNINSKIH REFORMAH

Izziv pri pokojninskih politikah je vzpostaviti sistem, ki je finančno vzdržen, tako da je lahko dosežen osnovni namen pokojninskih sistemov, namreč zagotavljanje ustreznih pokojninskih prihodkov in omogočanje starejšim ljudem, da so deležni spodobnega življenjskega standarda in finančne neodvisnosti.

Letna pregleda rasti Komisije 2011⁷ in 2012⁸ sta poudarila glavne usmeritve pokojninskih reform, ki prispevajo k rasti naklonjeni proračunski konsolidaciji in bodo zagotavljale ustrezne in vzdržne pokojnine. Za doseg teh ciljev sta letna pregleda rasti poudarila pomen zagotavljanja boljšega ravnotežja med leti dela in leti v pokoju ter promoviranje dodatnega pokojninskega varčevanja. Natančneje Komisija je priporočila:

- (a) prilagoditev upokojitvene starosti zaradi upoštevanja dviga pričakovane življenjske dobe;
- (b) omejitev dostopa do sistemov predčasnega upokojevanja in drugih oblik predčasnega umika s trga dela;
- (c) podpiranje daljše delovne dobe z zagotavljanjem boljšega dostopa do vseživljenjskega učenja, prilagajanjem delovnih mest bolj raznoliki delovni sili, razvijanjem zaposlitvenih možnosti za starejše delavce in podpiranjem aktivnega in zdravega staranja;
- (d) izenačitev upokojitvene starosti moških in žensk ter
- (e) podpiranje razvoja dopolnilnega pokojninskega varčevanja za povečanje pokojninskih prihodkov.

---

⁷ COM(2011) 11 final, 12.1.2011.

⁸ COM(2011) 815 final, 23.11.2011.

Uspešno izvajanje pokojninskih reform v skladu s temi usmeritvami bo prispevalo k utiranju vzdržnejše poti za pokojninske sisteme, s čimer se bo državam članicam pomagalo, da bodo svojim državljanom zagotavljale ustrezne prihodke na starost celo v manj ugodnih demografskih razmerah.

Reforme socialne varnosti v skladu s priporočili letnih pregledov rasti so dobro napredovale v več državah (nazadnje na Češkem, v Grčiji, Španiji in Italiji, glej Prilogo 3 za nedavne pokojninske reforme). Vseeno pa je brez odlašanja potrebnega več političnega ukrepanja. Potrebne sestavine uspešnih reform v skladu z letnimi pregledi rasti so orisane spodaj.

3.1. Uskladitev trajanja delovne dobe in pokoja

3.1.1. Prilagoditev upokojitvene starosti dvigu pričakovane življenjske dobe

Priporočila za posamezno državo o pokojninah, sprejeta julija 2011, se zelo osredotočajo na potrebo po daljšem obdržanju starejših delavcev na trgu dela, zlasti z dvigom upokojitvene starosti in njeno prilagoditvijo dvigu pričakovane življenjske dobe. V prvi vrsti bi dvig dejanskih upokojitvenih starosti nekoliko uravnotežil zgodnjo daljšo življenjsko dobo, ki še ni bila upoštevana pri pokojninskih izračunih. Prilagoditev upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi bi tako pripomogla k stabilizaciji ravnotežja med leti dela in leti v pokoju. To je ključnega pomena za prihodnjo vzdržnost. Simulacije v Poročilu o vzdržnosti Komisije iz leta 2009 kažejo, da bi dvig upokojitvene starosti zaradi upoštevanja daljše pričakovane življenjske dobe v prihodnosti lahko imelo za posledico proračunske prihranke, ki bi predstavljali več kot polovico predvidenega povečanja pokojninskih izdatkov v naslednjih 50 letih⁹.

Nekatere države članice skušajo doseči poznejšo upokojevanje s povečanjem števila prispevnih let, ki se zahtevajo za pridobitev polne pokojnine, ali tako, da ga prilagodijo dvigu pričakovane življenjske dobe (npr. CZ, EL, FR, IT). Druge prilagajajo raven pokojninskih dajatev dvigu pričakovane življenjske dobe (npr. PT), le nekaj držav pa veže ravni dajatev na finančno uravnoveženost pokojninskega sistema (npr. DE, SE), na katero bodo vplivale demografske spremembe in dvig pričakovane življenjske dobe. Večina držav članic zagotavlja nekatere možnosti za zaslužnje višje pokojnine z daljšo delovno dobo, kar omogoča nadomestitev zmanjšanja vrednosti pokojnin ob določeni upokojitveni starosti, s čimer se ohrani ustreznost pokojnin.

Dvig dejanske upokojitvene starosti ne bo pomenil postavljanja interesov mladih proti interesom starejših, ampak bo šlo za najdenje pravega ravnotežja med njimi. To, da ostanejo aktivni en del dodatnih let, ki so jih pridobili, ne pomeni, da so starejši ljudje v korist mladih ostali brez svojega zelo zasluženega pokoja. Prav tako to ne pomeni, da bodo starejši delavci ohranili delovna mesta, s katerimi bi sicer lahko razpolagali mlajši delavci. Dejansko so

---

⁹ Ocene kažejo, da bi bilo s prilagoditvijo upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi razmerje med javnimi pokojninski izdatki in BDP v EU kot celoti do leta 2060 za približno 1,75 odstotne točke BDP nižje, kot če bi se držali izhodiščnega scenarija, v katerem predvideno povečanje tega razmerja doseže 2,4 odstotne točke BDP. Tedaj bi dvig upokojitvene starosti in dejanske upokojitvene starosti, da bi samodejno odražal prihodnje dvige pričakovane življenjske dobe, bistveno prispeval k zagotavljanju napredka pri doseganju fiskalne vzdržnosti. Evropska komisija in Odbor za ekonomsko politiko (2009), „2009 Ageing Report: *Economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)*“ („Poročilo o staranju prebivalstva 2009: gospodarske in proračunske napovedi za države članice EU-27 (2008–2060)“, objavljeno v reviji *European Economy*, št. 2, in poročilo Evropske komisije „2009 Sustainability Report“ („Poročilo o vzdržnosti 2009“), objavljeno v reviji *European Economy*, št. 9.

države članice z najvišjimi stopnjami zaposlenosti starejših delavcev tudi med tistimi, ki imajo tudi najnižje stopnje brezposelnosti mladih. Dolgoročno število delovnih mest ni določeno, ampak je odvisno zlasti od ponudbe kvalificiranih delavcev, ki je ključno gonilo gospodarske rasti. Večja razpoložljivost izkušenih starejših delavcev bo pospešila evropski potencial rasti in tako ustvarila več možnosti in boljše življenjske pogoje za mlade in stare. Zagotavljanje boljših možnosti za ljudi vseh starosti bo v osrčju evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012.

3.1.2. Omejevanje dostopa do predčasnega upokojevanja

Pokojninske reforme, katerih cilj je obdržati ljudi dlje na trgu dela, je prav tako osredotočiti na umik nevzdržnih možnosti predčasnega upokojevanja, ki bi se uporabljale za vse zaposlene ali za določene poklice.

V nekaterih državah članicah zakonsko predpisani pokojninski sistem omogoča ljudem s polnimi prispevnimi dobami, da se upokojijo pred običajno upokojitveno starostjo (npr. AT, BE in LU). Torej se pokojninske reforme ne bi smele osredotočati samo na dvig upokojitvenih starosti, ampak tudi, če je ustrezno, na dolžino prispevnih dob, ki bi prav tako morale odražati daljšo pričakovano življenjsko dobo. Upoštevanje prispevnih dob (tudi če zahtevano trajanje raste ob pričakovani življenjski dobi) pokojninskim sistemom omogoča pošteno obravnavo ljudi, ki so začeli svojo poklicno pot zgodaj (običajno so to nekvalificirani delavci, ki imajo pogosto nižjo pričakovano življenjsko dobo in slabše zdravje).

Države članice reformirajo sisteme predčasnega upokojevanja na različne načine. Od delodajalcev lahko zahtevajo, da nosijo vse stroške dajatev predčasnega upokojevanja ali pa vsaj znaten delež teh stroškov. Delavcem na posebno težkih ali nevarnih delovnih mestih se lahko ponudijo alternativne možnosti glede na predčasno upokojevanje, kot je zaposlitvena mobilnost. V nekaterih državah članicah so se upokojitvena pravila zaostri – na primer z dvigom upokojitvene starosti. Nekatero države tudi zmanjšujejo stopnje dajatev posebnih sistemov ali jih odpravljajo. Kadar koli se odpravijo možnosti predčasnega upokojevanja, je pomembno zagotoviti, da imajo zadevni posamezniki možnost delati dlje, če pa to ni možno, da so lahko deležni ustrezne varnosti prihodkov.

3.1.3. Spodbujanje daljše delovne dobe

Kadar pride do opuščanja sistemov predčasnega upokojevanja in dviga upokojitvenih starosti, so na področjih zdravja, ureditve delovnega mesta in zaposlovanja potrebni spremljevalni ukrepi, ki ljudem omogočijo, da dlje ostanejo na trgu dela. Brez teh bi lahko bil učinek na javne finance manj ugoden, če bi take reforme, ki zadevajo upokojitveno starost, povzročile povečanje števila ljudi, ki bi bili odvisni od drugih vrst dajatev (npr. za brezposelnost, invalidnost, od socialne podpore). Ali pa bi prihranki v javnih proračunih prišli od starejših delavcev, ki prejemajo zmanjšane pokojnine, če ti ne morejo ostati v zaposlitvi do običajne upokojitvene starosti. To bi povzročilo višje tveganje revščine na starost.

Pravi dialog v državah članicah, ki bi povezal vlade, socialne partnerje in druge zainteresirane strani pri oblikovanju konsenza glede politik, ki bi ustvarile možnosti za doseganje daljše delovne dobe ter hkrati zagotavljale solidarnost s tistimi, ki tega ne bi bili zmožni, bo ključen za zagotavljanje prihodnje ustreznosti in vzdržnosti pokojnin. Pomembno bo tudi razložiti, da pri daljši pričakovani življenjski dobi delati dlje ne vključuje tega, da bodo ljudje deležni manj let pokoja.

Zelo pomemben dejavnik je zdravstveno stanje ljudi, ki se bližajo upokojitveni starosti, saj to vpliva na zmožnost in pripravljenost ljudi, da nadaljujejo z delom, kar spet občutno vpliva na trg dela. Naložbe v preprečevanje bolezni, spodbujanje zdravega in aktivnega staranja ter stroškovno učinkovitejše zdravstveno varstvo bodo pomembni vidiki prizadevanja za ohranitev in povečanje zdrave in produktivne delovne sile, ki bo lahko delala še v pozna leta. To pa bo pomagalo zmanjšati predčasno upokojevanje zaradi bolezni, prispevalo k povečanju udeležbe na trgu dela ljudi, starejših od 55 let, in ublažilo pritisk na pokojnine.

Nadaljnji ukrepi vključujejo pregled nevzdržnih obveznih upokojitvenih starosti, spodbujanje zdravja in varnosti pri delu, zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja, prilagoditev delovnih mest potrebam starejših delavcev in razvoj možnosti za prožne delovne ureditve (na primer s kombiniranjem krajšega delovnega časa in prejemanja delne pokojnine). Možno je tudi razviti „druge poklicne poti“ in zaposlitve „prilagojenega zaključka poklicne poti“. Prav tako bo pomembna odprava preprek za zaposlovanje in daljše delovne dobe za ženske in moške v davčnih sistemih in sistemih socialnih dajatev ter plačnih sistemih. Glede na občutne razlike v stopnjah zaposlenosti za ženske in moške v starosti 55–64 let bodo morale vse pobude še posebej upoštevati vidik spolov daljšega delovnega življenja in aktivnega staranja, vključno z ukrepi, ki lajšajo usklajevanje dela in družinskih obveznosti ter zmanjšujejo razlike med spoloma na področju zaposlovanja in plač. Evropski socialni sklad (ESS) ima lahko pomembno vlogo pri krepitvi zmogljivosti oblikovalcev politik, delodajalcev in delavcev za odstranjevanje ovir za ženske in daljše delovno življenje ter doseganje napredka, potrebnega za pospeševanje zaposljivosti starejših delavcev obeh spolov.

3.1.4. Zmanjšanje pokojninskih razlik med moškimi in ženskami

Trinajst držav članic je leta 2009 še vedno imelo nižje upokojitvene starosti za ženske kot za moške. Vendar bo na podlagi sedanje veljavne zakonodaje osemnajst držav članic izenačilo upokojitvene starosti do leta 2020. Pet držav članic ima dolgoročne načrte za izenačitev upokojitvenih starosti in samo štiri od 27 držav članic nimajo zakonodaje za izvedbo tega (glej Prilogo 3 za podatke za posamezno državo). Izenačenje upokojitvenih starosti za ženske in moške lahko znatno prispeva k povečanju udeležbe starejših delavcev na trgu dela in izboljšanju prihodka za ženske ter bi moralo biti nemudoma izvedeno.

Izenačenje upokojitvenih starosti je treba obravnavati v širšem kontekstu razlik med spoloma v pokojninah, ki so nastale zaradi razlik med ženskami in moškimi v plači, prispevkih in prekinitvah poklicne poti ter krajšega delovnega časa, povezanih z družinskimi obveznostmi. Še vedno prisotna neenakost med spoloma na delovnem trgu povzroči nižje pokojninske pravice za ženske. Osredotočenje na ustreznost in vzdržnost pokojnin zato zahteva mešanico pokojninskih in zaposlitvenih politik, katerih cilj je zmanjšanje razlik v pokojninskih prihodkih upokojenk in upokojencev. Potrebne so učinkovitejše rešitve, ki ne temeljijo na predpostavki specifičnih spolnih vlog, in sicer krediti za oskrbo odvisne osebe tako za ženske kot moške, in ki bi ohranile vzdržnost pokojninskih sistemov, zlasti z olajševanjem vrnitve na delo.

Odpravljanje neenakosti med spoloma z usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja ima lahko tudi dolgoročen posreden ugoden vpliv na pokojninske sisteme, s tem da olajša ljudem ustvarjanje družine, s čimer se povečajo stopnje rojstev in ublaži dolgoročno zmanjšanje delovno zmožnega prebivalstva.

3.2. Razvoj dodatnega zasebnega pokojninskega varčevanja

Dopolnilno pokojninsko varčevanje mora imeti večjo vlogo pri zagotavljanju prihodnje ustreznosti pokojnin, zato bodo morale države članice najti način za izboljšanje stroškovne učinkovitosti, varnosti in pravičnega dostopa do dodatnih pokojninskih sistemov. Pri tem imajo pomembno vlogo davčne in druge spodbude ter kolektivna pogajanja. Ta orodja se v EU zelo različno uporabljajo, zato je veliko prostora za medsebojno učenje. Obravnavanje vidikov razlik med spoloma bo ključno tudi za preprečevanje poglobitve obstoječih razlik med spoloma, saj imajo ženske trenutno manj možnosti za ustvarjanje dodatnih pokojninskih varčevanj kot moški.

Kriza je poudarila ranljivost naložbenih pokojninskih sistemov za finančne krize in gospodarske recesije. Poudarila je tudi potrebo po pregledu regulativnega okvira in strukture sistema za izboljšanje varnosti zasebnih pokojnin. EU ima na tem področju zakonodajne pristojnosti, vzpostavljena pa sta že dva instrumenta: Direktiva o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca¹⁰ in Direktiva o dejavnostih in nadzoru institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje (Direktiva IORP)¹¹. Posvetovanje na podlagi zelene knjige je potrdilo, da je enotni trg ključni instrument v podporo ustreznosti pokojnin in fiskalni vzdržnosti. Obstajajo neizkoriščene možnosti za doseganje dodatnega povečanja učinkovitosti prek ekonomij obsega, razpršitve tveganja in inovacij. EU lahko okrepi svoj okvir v podporo poklicnemu pokojninskemu zavarovanju znotraj splošnega pokojninskega sistema držav članic in za prispevanje k zmanjšanju stroškov pokojnin. Zato bo Direktiva IORP pregledana s ciljem dodatnega olajšanja čezmejnega delovanja institucij poklicnega pokojninskega zavarovanja in posodobitve njihovega nadzora, ob upoštevanju različnih vrst poklicnega pokojninskega zavarovanja. Poleg tega obstaja potreba po izboljšanju kakovosti finančnih proizvodov za individualno pokojninsko varčevanje, ki ni vezano na zaposlitev, kot so sistemi tretjega stebra in drugi finančni proizvodi, ki se uporabljajo za dopolnitev prihodkov starejših. Izboljšanje obveščanja in zaščite potrošnikov je potrebno za povečanje zaupanja delavcev in naložbenikov v finančne proizvode za pokojninsko varčevanje.

Povečana odvisnost od dodatnih pokojninskih sistemov bi lahko imela za posledico, da ljudje, ki se preselijo v drugo državo, izgubijo znaten del svojih pokojninskih pravic. Njihove zakonsko predpisane pravice socialne varnosti zagotavlja zakonodaja EU (zlasti Uredba (ES) št. 883/2004¹²), vendar so zasebni sistemi zunaj področja uporabe te uredbe. Zato je pomembno sprejeti ukrepe za preprečitev, da bi dodatni pokojninski sistemi ovirali poklicno mobilnost in prožnost trga dela, s čimer bi se lahko neposredno prispevalo k povečanju gospodarske rasti v EU brez negativnega vpliva na splošno zagotavljanje dodatnih pokojnin.

Ne gre samo za to, da morajo državljani, ki delajo v drugi državi članici, ohraniti svoje pridobljene pokojninske pravice čez mejo. Morajo imeti tudi jasen pregled nad svojimi pridobljenimi pokojninskimi pravicami, ki izhajajo iz zakonsko predpisanih in poklicnih pokojninskih sistemov. To bi bilo lahko doseženo z vzpostavitvijo služb za sledenje pokojnin po EU, podobnih tistim, ki že obstajajo v nekaterih državah članicah. Službe za sledenje lahko državljanom zagotavljajo natančne in posodobljene informacije o pokojninskih pravicah in projekcijah njihovih prihodkov po upokojitvi iz zakonsko predpisanih in poklicnih pokojninskih sistemov. Tako lahko pokažejo koristi daljšega delovnega življenja in dodatnega

---

¹⁰ 2008/94/ES z dne 22. oktobra 2008.

¹¹ 2003/41/ES z dne 3. junija 2003.

¹² Uredba 883/2004/ES z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti.

pokojninskega varčevanja, da lahko ohranijo ustrezen prihodek po upokojitvi. Z minimalno uskladitvijo ključnih funkcij bi bile službe za sledenje na nacionalni ravni lahko vključene v sistem služb za sledenje EU.

4. UVEDBA INSTRUMENTOV EU

Nacionalne pokojninske politike vedno bolj postajajo zadeva splošnega interesa, zato je logično, da se vloga EU glede pomoči državam članicam pri doseganju ciljev ustreznih in vzdržnih pokojnin veča.

Evropa lahko izkoristi vrsto instrumentov politik za pospeševanje ustreznih, varnih in vzdržnih pokojnin, čeprav glavna odgovornost za doseganje teh ciljev jasno ostaja odgovornost držav članica.

Zakonodaja: EU nima nobene pristojnosti za sprejemanje zakonodaje o *oblikovanju* pokojninskih sistemov kot takih v državah članicah, vendar lahko sprejema zakonodajo o vprašanjih, ki vplivajo na delovanje notranjega trga (prosto gibanje oseb, svoboda opravljanja storitev, varstvo potrošnikov), boj proti diskriminaciji (zlasti na podlagi spola in starosti) in zaščito delavskih pravic. V veljavi je že več uredb in direktiv, ki vplivajo na pokojninske sisteme v državah članicah. Poleg tega lahko EU spodbuja „mehko pravo“, kot so kodeksi dobre prakse.

Financiranje: EU lahko aktivira sredstva za doseganje določenih ciljev politik, povezanih s pokojninami. Evropski socialni sklad je daleč najpomembnejše evropsko orodje za doseg tega in se lahko uporabi za pospeševanje zaposljivosti in priložnosti trga dela za starejše delavce. Obstaja veliko manjših instrumentov financiranja na področjih politik, kot so politika za zaposlovanje in socialna politika (PROGRESS), javno zdravje in vseživljenjsko učenje, ki se lahko uporabijo za razvoj boljših politik v državah članicah, zlasti prek vzajemnega učenja.

Koordinacija politik: Strategija Evropa 2020 omogoča tesnejšo koordinacijo nacionalnih politik v okviru evropskega semestra, pri čemer uporablja zlasti instrument priporočil za posamezno državo. Delo odborov za politiko, kot so EPC, SPC in EMCO, ki podrobno proučujejo posebne izzive, povezane z ustreznostjo in vzdržnostjo pokojnin ter promocijo daljšega delovnega življenja.

Ta bela knjiga prinaša izčrpen niz pobud, ki naj bi se izvajale na ravni EU v podporo nacionalnih pokojninskih reform. Te obravnavajo dve glavni področji za reformo, ki sta kot najpomembnejši navedeni v letnem pregledu rasti, namreč uskladitev časa, preživetega na delu in v pokoju, ter razvoj dodatnega zasebnega pokojninskega varčevanja. Bela knjiga se prav tako osredotoča na zagotavljanje tega, da je celovit proces, ki se je začel z zeleno knjigo, podprt z izboljšanimi orodji koordinacije in nadzora. Posamezne dejavnosti so določene v Prilogi 1, na primer glede prenosljivosti, pregled direktive IORP ali vrsta ukrepov za omogočanje tega, da ljudje ostanejo dlje na trgu dela. Ta bela knjiga tako vzpostavlja pomembne temelje za plodno sodelovanje z državami članicami, Evropskim parlamentom in socialnimi partnerji.

5. SKLEP

Mnoge pokojninske sisteme v Evropski uniji je treba do neke mere prilagoditi za zagotavljanje ustreznih pokojnin na vzdržnostni osnovi. To je bilo poudarjeno v Letnem

pregledu rasti Komisije 2011 in se je izrazilo v priporočilih za posamezno državo o pokojninah, ki so bila naslovljena na večino držav članic. Potreba po celovitih pokojninskih reformah, podkrepljenih z ukrepi trga dela, ki omogočajo ženskam in moškim, da dlje delajo, je bila ponovno poudarjena v Letnem pregledu rasti 2012 Komisije. Ta bela knjiga v podporo tem priporočilom predstavlja strategijo za ustrezne, vzdržne in varne pokojnine v naslednjih desetletjih. Nedvomno so izzivi, zlasti tisti, ko so povezani z demografskimi spremembami in vzdržnostjo javnih financ, zelo pomembni, vendar obstajajo tudi dobri načini za njihovo obravnavo.

Sedanja kriza državnega dolga jasno kaže, kako pomembno je za Evropsko unijo kot celoto, da vsaka posamezna država članica uspe pri reformiranju svojega pokojninskega sistema. Zato morajo ostati reforme pod strogim nadzorom v okviru strategije Evropa 2020. Potrebujemo bolj evropski pristop za obravnavo pokojninskih sistemov v skladu z zaporednimi sklepi Evropskega sveta, ki je pozval k tesnejši gospodarski koordinaciji. Zdaj je čas za delovanje in odločno izvajanje ukrepov, predstavljenih v tej beli knjigi. Države članice, evropske institucije in vse zainteresirane strani, zlasti socialni partnerji, se morajo skupaj in v svojih vlogah odzvati na izzive staranja prebivalstva. Pokojninski sistemi morajo prispevati k rasti v Evropi s pospeševanjem aktivnega staranja ter hkrati ostati ustrezen in vzdržen instrument v osrčju evropskega socialnega modela v podporo življenjskega standarda starejših Evropejcev.

PRILOGA 1:
Pobude EU v podporo prizadevanjem držav članic

1. USKLADITEV TRAJANJA DELOVNE DOBE IN V POKOJA

Doseganje boljšega ravnotežja med časom, preživetim na delu, in časom, preživetim v pokoju, zahteva prilagoditve pokojninskih sistemov, dvig upokojitvenih starosti in krepitev spodbud, da bi se delalo dlje. Vendar pa je obseg, do katerega se ti ukrepi pretvarjajo v višje dejanske upokojitvene starosti in povečano udeležbo starejših delavcev na trgu dela, odvisen od ukrepov, ki starejšim delavcem omogočajo, da ostanejo na trgu dela.

- (1) Komisija bo v okviru strategije Evropa 2020 **skrbno spremljala in spodbujala pokojninske reforme in reforme trga dela** v skladu z letnimi pregledi rasti in priporočili za posamezno državo članico s ciljem uvedbe poznejšega upokojevanja, vključno s pravočasnim izenačenjem upokojitvenih starosti za ženske in moške tam, kjer to še ni bilo opravljeno, in s prilagajanjem upokojitvenih starosti daljši pričakovani življenjski dobi.
- (2) Komisija bo podprla EMCO, EPC in SPC v njihovem **večstranskem nadzoru pokojninskih reform** ter nudila **finančno podporo** državam članicam prek programa PROGRESS in prihodnjega programa za socialne spremembe in inovacije za olajšanje medsebojnega učenja in razvoja politike.
- (3) Komisija bo zadevne odbore (npr. SPC, svetovalni odbor za enake možnosti med ženskami in moškimi) prosila, da **opredelijo in priporočijo najboljšo prakso za zmanjšanje razlik med spoloma na področju pokojnin** (npr. s pospeševanjem enakega plačila, minimalnih pokojninskih pravic, krediti za oskrbo, pravico do pokojnine ob ločitvi).
- (4) Komisija bo v **evropskem letu aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012** povečevala ozaveščenost o koristih in možnosti, da se dela dlje, ter spodbujala razširjanje dobrih praks o upravljanju starosti na delovnem mestu in trgu dela.
- (5) Komisija bo v okviru strategije Evropa 2020 postopoma krepila svojo **podporo za koordinacijo politik in sodelovanje pri usposabljanju in spodbujanju starejših delavcev, zlasti žensk, da bi dlje ostali na trgu dela**. To bo vključevalo pospeševanje sodelovanja s SPC in EMCO na področju s spoloma povezanih ovir za daljše delovno življenje in priložnosti zanj, razvoj trgov dela ob koncu poklicne poti v državah članicah in projekte v okviru evropskega partnerstva za inovacije na področju aktivnega in zdravega staranja.
- (6) Komisija bo v okviru evropskega socialnega dialoga socialne partnerje **pozvala k razvoju načinov za prilagajanje delovnega mesta in praks trga dela**, vključno z upravljanjem poklicne poti, zlasti kar zadeva težka dela, da bi se omogočilo daljše delovno življenje za ženske in moške. Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer in Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu bosta zagotovili strokovno svetovanje na ravni EU.

- (7) Komisija bo na podlagi predloga **Evropskega socialnega sklada** za programsko obdobje 2014–2020 države članice spodbujala, da uporabljajo ESS za podporo **aktivnega in zdravega staranja**, vključno z usklajevanjem poklicnega in družinskega življenja, in bo tesno spremljala, ali programi ESS učinkovito podpirajo potrebe po reformah, ki so bile opredeljene na tem področju v priporočilih za posamezno državo.
- (8) Komisija se bo s socialnimi partnerji posvetovala, kako bi se lahko opravil **pregled nevzdržnih obveznih upokojitvenih starosti** v kolektivnih pogodbah in nacionalni zakonodaji.

2. RAZVOJ DODATNEGA ZASEBNEGA POKOJNINSKEGA VARČEVANJA

Okrepljena vloga dodatnega zasebnega pokojninskega varčevanja je odvisna predvsem od boljšega dostopa do dodatnih sistemov in njihove stroškovne učinkovitosti. Možnosti za dodatno pokojninsko varčevanje prek poklicnih ureditev in ureditev tretjega stebra so nerazvite in so brez stroškovne učinkovitosti in varnosti v mnogih državah članicah. Tako bi okrepitev evropske podpore prinesla dodano vrednost za boljše kritje za ženske in moške ter razširjanje dobrih praks, vključno z optimalnimi, ciljno usmerjenimi davčnimi spodbudami za naložbene pokojninske sheme. Te bi lahko pospeševale vlade in socialni partnerji. Ker se bodo morali ljudje v prihodnosti bolj opirati na dodatno pokojninsko varčevanje, bo treba povečati njegovo varnost in uspešnost. Izboljšanje trde in mehke zakonodaje EU lahko k temu znatno prispeva. Nazadnje, dodatni pokojninski sistemi morajo biti usklajeni z zahtevami prožnih trgov dela in zaposlitvene mobilnosti.

- (9) Komisija bo od leta 2012 sodelovala z državami članicami na podlagi pristopa dobrih praks za ocenjevanje in povečanje **uspešnosti in stroškovne učinkovitosti davčnih in drugih spodbud za zasebno pokojninsko varčevanje**, vključno z boljšo ciljno usmerjenostjo spodbud za posameznike, ki si drugače ne bi priskrbeli ustrezne pokojnine. Komisija bo prav tako zagotavljala finančno pomoč državam članicam in socialnim partnerjem, ki želijo **oblikovati stroškovne učinkovite dodatne pokojninske sisteme**, da bi jim pomagala bolje uporabiti dobre prakse in izkušnje drugih držav.
- (10) Komisija bo SPC povabila k **pregledu dobre prakse v zvezi s posameznimi pokojninskimi odločbami** s ciljem spodbujanja držav članic k **zagotavljanju boljših informacij posameznikom za njihovo načrtovanje upokojitve** in odločitev o tem, koliko privarčevati v okviru dodatnih pokojninskih sistemov.
- (11) Komisija bo leta 2012 predstavila zakonodajni predlog za **pregled direktive IORP**. Cilj pregleda je ohranitev enotnih okvirnih pogojev s Solventnostjo II in spodbujanje povečanja čezmejne dejavnosti na tem področju ter pomoč pri izboljšanju splošnega zagotavljanja pokojnin v EU. To bo pomagalo reševati izzive staranja prebivalstva in javnega dolga.
- (12) Komisija bo leta 2012 začela s pobudami za zagotavljanje učinkovitejše **zaščite poklicnih pokojninskih pravic delavcev v primeru plačilne nesposobnosti** njihovega delodajalca na podlagi člena 8 Direktive 2008/94/ES ob upoštevanju horizontalne ocene njenega izvajanja v EU in sodne prakse Sodišča.

- (13) Komisija bo leta 2013 predstavila pobudo za **dvig kakovosti pokojninskih proizvodov tretjega stebra** za ženske in moške **ter izboljšanje standardov obveščanja in varstva potrošnikov** prek **prostovoljnih kodeksov ravnanja** in po možnosti sistem certificiranja EU za takšne proizvode, pri čemer bo po potrebi gradila na ukrepih, načrtovanih za leto 2012, za izboljšanje obveščanja potrošnikov o paketnih naložbenih produktih za male vlagatelje (PRIP).
- (14) Komisija bo s sodelovanjem z zainteresiranimi stranmi, kot so socialni partnerji, pokojninska branža in svetovalni organi, kot sta pokojninski forum in svetovalni odbor za enake možnosti žensk in moških, razvila **kodeks dobre prakse za poklicne pokojninske sisteme** (drugi steber), pri čemer bo obravnavala vprašanja, kot so boljše kritje zaposlenih, izplačilna faza, deljeno tveganje in omejeno tveganje, stroškovna učinkovitost in ublažitev šoka.
- (15) Komisija bo leta 2012 v tesnem sodelovanju s Svetom in Evropskim parlamentom nadaljevala z delom na **direktivi o prenosljivosti pokojnin**, pri čemer bo postavila minimalne standarde za pridobitev in ohranitev dodatnih pokojninskih pravic. Komisija se bo ob pospeševanju čezmejnne pokojninske mobilnosti za vse poklice prav tako posvetila tekočemu delu na **vseevropskem pokojninskem skladu za raziskovalce**.
- (16) Komisija bo leta 2012 pregledala vprašanje **razširitve področja uporabe Uredbe 883/2004/ES** o koordinaciji sistemov socialne varnosti na nekatere poklicne sisteme.
- (17) Komisija bo **pospeševala razvoj služb za sledenje pokojnin**, s čimer bo ljudem omogočila, da bodo lahko sledili svoje pokojninske pravice, pridobljene v različnih zaposlitvah. V okviru revizije direktive IORP in predloga za direktivo o prenosljivosti bo presodila, kako se lahko zagotavljajo zahtevane informacije za sledenje pokojnin, in podprla pilotni projekt o čezmejnem sledenju.
- (18) Komisija bo raziskala, ali davčna pravila, ki zadevajo (i) čezmejne prenose kapitala poklicnih pokojnin in kapitala življenjskih zavarovanj, (ii) prispevke za življenjsko zavarovanje, vplačane ponudnikom s sedežem drugje v EU, in (iii) čezmejne naložbene donose ponudnikov pokojnin in življenjskih zavarovanj, vključno z njihovim prihodkom od nepremičninskih in kapitalskih dobičkov, predstavljajo diskriminatorne **davčne prepreke za čezmejno mobilnost in čezmejne naložbe**; po potrebi pa bo začela postopke za ugotavljanje kršitev. Komisija bo z državami članicami prav tako razpravljala o tem, kako zmanjšati tveganje dvojnega obdavčenja čezmejnih pokojnin (ali neobdavčenja).
- (19) Komisija bo **raziskala potrebo po odstranitvi ovir pogodbenega prava pri oblikovanju in distribuciji proizvodov življenjskega zavarovanja** s funkcijami varčevanja/naložb s ciljem olajšanja čezmejne distribucije določenih zasebnih pokojninskih proizvodov.

3. BOLJŠA ORODJA EU ZA SPREMLJANJE POKOJNIN IN KREPITEV SINERGIJ MED PODROČJI POLITIK

Glede na povečanje medsebojne odvisnosti držav članic je pomembno v tesnem sodelovanju s SPC in EPC spremljati napredek držav članic pri doseganju ustreznih, vzdržnih in varnih

pokojnin, vključno s primerjalnimi kazalniki v okviru strategije Evropa 2020. Z vključevanjem široke palete zainteresiranih strani in krepitev vloga pokojninskih forumov bo razvit celovit pristop k pokojninskemu vprašanju, kot je bil predstavljen v zeleni knjigi o pokojninah.

- (20) Komisija bo v sodelovanju z EPC objavila **Poročilo o staranju 2012**, v katerem bo ocenila gospodarski in proračunski vpliv staranja, kar bo podlaga za temeljito oceno vzdržnosti javnih financ, ki bo predvidoma objavljena v **Poročilu Komisije o vzdržnosti 2012**. Komisija bo v sodelovanju z Odborom za socialno zaščito v letu 2012 pripravila **Poročilo o ustreznosti pokojnin**, ki lahko državam članicam v okviru platforme proti revščini pomaga oceniti ustreznost njihovih pokojninskih sistemov za ženske in moške.

PRILOGA 2:
POVZETEK POSVETOVANJA O ZELENI KNJIGI

Izidi posvetovanja in razprave o zeleni knjigi

Med posvetovanjem je bilo prejetih približno 1 700 odgovorov, od tega več kot 350 od vlad držav članic, nacionalnih parlamentov, poslovnih in sindikalnih organizacij, civilne družbe ter predstavnikov pokojninskega sektorja. Sveta EPSCO in ECOFIN sta pozdravila zeleno knjigo. Prispevki EP, EESO in OR so bili oddani februarja 2011.

Odgovori ključnih zainteresiranih strani prinašajo paletu dobro predstavljenih stališč v evropskem okviru glede pokojnin in splošnih pokojninskih vprašanj, ki so pripomogla k oblikovanju različnih možnosti politike za proučitev.

Poleg tega je bilo v Evropi več kot 100 srečanj z zainteresiranimi stranmi, pri katerih so sodelovali komisarji Andor, Barnier in Rehn ali njihove službe. Posvetovanje je vplivalo na usmeritev posvetovanj v številnih državah članicah. Pomembno je prispevalo tudi k večjemu vplivu primerljivih evropskih stališč na nacionalne razprave.

Večina **držav članic** želi, da se prizadevanja osredotočijo na izboljšanje ali poglobitev obstoječega okvira evropske pokojninske politike in ne na njegovo razširitev. Vendar večina pozdravlja tudi okrepljeno usklajevanje ekonomske politike.

V **Evropskem parlamentu** so odbor za ekonomske in monetarne zadeve, odbor za notranji trg in varstvo potrošnikov ter odbor za pravice žensk in enakost spolov oddali prispevke odboru za zaposlovanje in socialne zadeve kot vodilnemu odboru, končno besedilo, ki ga je sprejel EP, pa je primerno odsevalo različna stališča in dobilo široko podporo. Poročilo podpira celovit pristop Komisije v zeleni knjigi in poziva k dobro usklajenim politikam za obravnavo tesno prepletenih vprašanj ustreznosti, vzdržnosti in varnosti.

S pokojninami povezani nacionalni ukrepi, kot je sprejetje pomembnih pokojninskih reform v Grčiji in Franciji, so seveda predstavljali konkretno ozadje razmisleka o zeleni knjigi. Dogodki v nekaterih srednjeevropskih državah članicah so pričali tudi o tem, da je treba sistematične pokojninske reforme obravnavati v **Paktu za stabilnost in rast**.

Posvetovanja so na ključnem področju **usklajevanja politike** prehiteli dogodki, ki so bili posledica krize na področju državnega dolga. Do pomembnih pokojninskih sprememb v evropskem okviru bo prišlo s svežnjem ukrepov za krepitev usklajevanja ekonomske politike in navedbami v letnem pregledu rasti o posebnih ukrepih, ki jih je treba sprejeti za posodobitev pokojninskih sistemov, druge pobude pa se lahko pričakujejo od Evropskega sveta.

Odzivi glede pokojninskega okvira in upokojitvene starosti

[Vpr. 1–2] Odzivi na zeleno knjigo kažejo, da bi **izboljšave obstoječega pokojninskega okvira EU** lahko pozitivno vplivale na vzdržnost javnih financ. Nekatero sodelujoče strani menijo, da bi usklajenost pokojninskih kazalnikov na ravni EU lahko omogočila informirano in jasno razpravo o zadevnih vprašanjih pokojninske politike ter izzivih na ravni EU. Številne sodelujoče strani poudarjajo, da je treba take dodatke razvijati v obstoječih okvirih, ki na splošno veljajo za primerne. Odprta metoda koordinacije (OMC) v socialnem okviru velja za ustrezen podporni instrument pri prizadevanjih držav članic za krepitev ustreznosti pokojnin.

[Vpr. 3–4] Na splošno se priznava pomembnost višje **dejanske upokojitvene starosti**. Po mnenju nekaterih sodelujočih strani je to starost treba določiti na podlagi nacionalnih politik v sodelovanju s socialnimi partnerji, druge predlagajo določitev glede na pričakovano življenjsko dobo, nekaj pa jih predlaga, da bi upoštevali pričakovano življenjsko dobo (ali zdravo življenjsko dobo) pri različnih poklicih. EP priporoča, da ima prednost zagotavljanje, da bodo zaposleni delali do upokojitvene starosti. Številne sodelujoče strani poudarjajo, da morajo pokojninske reforme potekati ob aktivnih politikah trga dela, priložnostih za doživljenjsko učenje, učinkovitih sistemih socialne varnosti in zdravstvenega varstva ter izboljšavah delovnih pogojev. Ugotovljene so povezave s številnimi elementi strategije Evropa 2020, tudi glede pomembnosti večje udeležbe na trgu dela in vpliva pokojninske politike na stopnjo revščine. EP predlaga vključitev celostnih ciljev zelene knjige v strategijo Evropa 2020.

[Vpr. 14] Sodelujoče strani menijo, da ima EU zelo pomembno vlogo pri **usklajevanju pokojninske politike**, saj omogoča nadzor, usklajevanje in vzajemno učenje držav članic. Obstoječi okvir, ki zajema odprto metodo koordinacije, pokojninski forum, širše gledano pa tudi Pakt za stabilnost in rast ter strategijo Evropa 2020, se je večinoma štel za zadostnega. Vendar bi bilo pomembno obstoječi okvir poglobiti, na primer s tesnejšim sodelovanjem med Odborom za ekonomsko politiko in Odborom za socialno zaščito. Evropski parlament je menil, da bi bila koristna evropska pokojninska platforma, pri kateri bi sodelovale vse zainteresirane strani, ter da bi bilo za preprečevanje prekrivanj treba upoštevati obstoječi pokojninski forum.

Odgovori na vprašanja v zvezi z zakonodajo

[Vpr. 5] Večina sodelujočih strani je soglašala s pregledom direktive o dejavnostih in nadzoru institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje (**Direktiva IORP**) s ciljem razjasniti pravne nejasnosti glede čezmejne dejavnosti ter predlagala možne rešitve.

[Vpr. 6–7] Odstranjanje kakršnih koli ovir, ki jih pri mobilnosti povzročajo predpisi o pokojninskih sistemih, ima splošno podporo, vendar so sodelujoče strani manj enotne glede praktičnega pristopa. Večina sodelujočih strani, ki so obravnavale **koordinacijo sistemov socialne varnosti** v skladu z Uredbo 883/2004, je menila, da je delovanje koordinacije dobro in da ni potrebe za spremembo te direktive ali širitev področja njene uporabe.

Skoraj vse strani, ki so obravnavale **prenosljivost dodatnih pokojninskih zavarovanj**, so podprle pobudo na ravni EU. Menile so, da je način koordinacije iz Uredbe 883/2004 neprimeren za sisteme dodatnih pokojninskih zavarovanj, večina pa je tudi močno nasprotovala predlogu za ponovno obravnavo vprašanj v zvezi s prenosi. Pristop pridobitve in ohranitve, ki se izvaja v zadnjih letih, je pridobil široko podporo, tudi s strani EP, čeprav mu druge strani še vedno močno nasprotujejo. Sodelujoče strani so na splošno pozdravile zamisel o službi za sledenje, vendar vsaj v začetni fazi s poudarkom na storitvah na nacionalni ravni.

[Vpr. 8] Glede **naložbenih pokojninskih shem in proizvodov** zaposleni, upokojenci ter zavarovalnice menijo, da je treba pregledati zakonodajo EU za zagotovitev doslednosti zakonodaje in nadzora. Delodajalci in pokojninski skladi so bili za nadaljnje pobude EU manj odprti.

[Vpr. 9] Mnenje glede načinov **uravnoteženja tveganj, varnosti in cenovne dostopnosti** je bilo, da se mora EU izogibati zavezujoči zakonodaji in namesto tega spodbujati ustrezno nacionalno zakonodajo ali nezavezujoč kodeks EU (priporočilo).

[Vpr. 10] Vprašanje **režima solventnosti za pokojninske sklade** je bilo večinoma obravnavano s strani združenj delodajalcev, pokojninskih skladov in izvajalcev storitev, prispevek članov ter upravičencev pa je bil omejen. Večina sodelujočih strani je podprla nadzor, ki temelji na tveganju, in predlagala, naj ima vsebina prednost pred obliko. Pravi pristop se mora osredotočati na vrsto in trajanje pokojninskih obveznosti ter pri tem upoštevati dodatne varovalne mehanizme za zmanjševanje tveganja, ki so na voljo pokojninskim skladom. EP meni, (i) da je učinkovito delovanje finančnih trgov mogoče le ob zaupanju, ki pa lahko nastane le v primeru trdnih bonitetnih pravil za finančne institucije, tudi tiste za poklicno pokojninsko zavarovanje, in (ii) da so kvalitativni elementi Solventnosti II pomembna osnova za večji nadzor institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje.

[Vpr. 11] Sodelujoče strani soglašajo, da je **zaščita pred insolventnostjo delodajalcev pokroviteljev vplačil v pokojninsko blagajno** nujna, vendar pa ustrezno zakonodajo na ravni EU predlagata le EP in manjšina sodelujočih strani, po mnenju večine pa se ta zaščita najbolje zagotavlja na nacionalni ravni. Izvajanje obstoječe zakonodaje EU in učinkovitost nacionalnih ukrepov je treba analizirati pred predlaganjem sprememb zakonodajnega okvira EU.

[Vpr. 12] Glede modernizacije minimalnih zahtev glede razkritja pri pokojninskih proizvodih so sodelujoče strani vključno z EP poudarile pomembnost jasnih in primerljivih informacij, pri čemer jih večina meni, da obstajajo možnosti za dodano vrednost na ravni EU.

[Vpr. 13] Kljub priznavanju pomembnosti dobrih **standardnih možnosti** za sodelovanje pri pokojninskih modelih in njihovem oblikovanju le malo zainteresiranih strani meni, da je nujen ali celo tehnično izvedljiv skupni pristop na ravni EU.

PRILOGA 3

UPOKOJITEV, DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE, PRIPOROČILA ZA POSAMEZNO DRŽAVO IN ZADNJE REFORME V DRŽAVAH ČLANICAH EU

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Prporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
AT	17,9/ 21,4	62,6/ 59,4 ##	65/60	65/60	65/65	4,9	<p>PPD 3 – Ob posvetovanju s socialnimi partnerji in v skladu z nacionalnimi praksami sprejme ukrepe za nadaljnjo omejitev dostopa do sedanjega sistema predčasnega upokojevanja za ljudi z dolgimi zavarovalnimi dobami in sprejme ukrepe za skrajšanje prehodnega obdobja za poenotenje zakonsko določene upokojitvene starosti med moškimi in ženskami, da se zagotovi vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema. Dosledno uporablja pogoje za dostop do sistema invalidske pokojnine.</p>	<p>Dve področji reform iz leta 2010: Prvič, od leta 2014 se bodo začela uporabljati strožja pravila za predčasno upokojevanje na podlagi dolge zavarovalne dobe („Hacklerregelung“) z zvišanjem upravičene starosti za dve leti, t.j. s sedanjih 60 na 62 let za moške in s sedanjih 55 na 57 let za ženske, ob upoštevanju zgolj dejanske aktivne zaposlitve kot plačniškega obdobja. Drugič, invalidske pokojnine so od leta 2011 odvisne od sodelovanja v postopkih rehabilitacije. Poleg tega je bil uveden centraliziran sistem ocenjevanja vlog za te vrste pokojnine.</p> <p>Ustanovljena je bila delovna skupina za razvoj nadaljnjih reform na podlagi predlogov, ki so jih oktobra 2011 predstavili socialni partnerji.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
BE	17,5/ 21,1**	61,2/ 61,9##	65/65	65/65	–	3,3 (v)	<p>PPD 2 – Ukrepa v smeri izboljšanja dolgoročne vzdržnosti javnih financ. V skladu z okvirom tridelne strategije EU je treba pozornost usmeriti v zmanjševanje odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva, zlasti s preprečevanjem predčasnega odhoda s trga dela, z namenom znatnega zvišanja dejanske upokojitvene starosti. Pametno bi bilo proučiti ukrepe, kot so prilagoditev zakonsko določene upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi.</p>	<p>S 1. januarjem 2012 so bila uvedena nova pravila glede starosti in delovne dobe v zvezi z zakonsko predpisanim predčasnim upokojevanjem. Starost se bo do 2016 postopoma zvišala s 60 na 62 (2012: 60 let; 2013: 60,5 let; 2014: 61 let; 2015: 61,5 let; 2016: 62 let). Tudi število zahtevanih let delovne dobe se bo do 2015 postopoma zvišalo s 35 na 40 let (2012: 35 let; 2013: 38 let; 2014: 39 let; 2015: 40 let). Število zahtevanih let delovne dobe v javnem sektorju se bo do 2015 zvišalo s 5 na 40 let (2012: 5 let; 2013: 38 let; 2014: 39 let; 2015: 40 let). Trenutno poteka razprava o prehodnih ukrepih. Izvedbeni kraljevi odlok se pričakuje aprila 2012.</p> <p>Do 1. januarja 2012 bodo strožji tudi pogoji glede starosti in delovne dobe za običajno predčasno upokojevanje (predčasna/prehodna pokojnina). Na splošno bo v kolektivnih pogodbah, sprejetih po 31. decembru 2011, starost zvišana s 58 na 60 let, zahtevano število let delovne dobe pa se bo z 38 zvišalo na 40 let za moške in s 35 na 40 let za ženske. Starejše kolektivne pogodbe se bodo tem novim zahtevam postopoma prilagodile v obdobju med 2012 in 2024. V primeru kolektivnih odpustov v družbah v prestrukturiranju ali v težavah se bo najnižja starost z 52 zvišala na 55 v obdobju med 2012 in 2018. Sistem delne predčasne upokojitve bo odpravljen do 1. januarja 2012.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ^(iv) (2020)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
BG	13,6/ 17	64,1/ 64,1 #	63/60	63/60	65/63	ni relevantno	PPD 3 – S socialnimi partnerji izvede dogovorjene ukrepe v okviru trenutne pokojninske reforme, pospeši nekatere ključne ukrepe trenutne reforme pokojninskega sistema, ki bi prispevali k zvišanju dejanske upokojitvene starosti in zmanjšali predčasno upokojevanje, kot je s postopnim podaljšanjem dobe socialnega zavarovanja, ter okrepi politike, ki bi pomagale, da bi lahko starejši delavci dlje ostali zaposleni.	Prvotno je reforma 2011 predvidevala zvišanje upokojitvene starosti s 63/60 (M/Ž) na 65/63 v obdobju med 2021 in 2026 ter za osebe brez polne delovne dobe do 67 (oba spola po letu 2024). Podaljšane so tudi dobe plačevanja prispevkov za več kategorij delavcev, zvišane prispevne stopnje v 2011 in 2017 ter pokojninske stopnje v 2017. Sredi novembra 2011 je vlada v okviru parlamentarne razprave o osnutku proračuna za leto 2012 predlagala znatno pospešitev nekaterih ključnih delov pokojninske reforme, predvidenih za leto 2021. V ta namen je parlament na začetku decembra 2012 sprejel zakonodajne spremembe, ki predvidevajo postopno podaljšanje upokojitvene starosti obeh spolov za 4 mesece na leto – od 1. januarja 2012 do dosežene upokojitvene starosti 65 let za moške in 63 za ženske.
CY	18,1/ 20,9**	62,8	65/65	65/65	–	ni relevantno	PPD 3 – Izboljša dolgoročno vzdržnost javnih financ z izvajanjem ukrepov reform za nadzor nad odhodki za pokojnine in zdravstveno varstvo, z namenom zaježitve predvidenih zvišanj odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva. Pri pokojninah podaljša dobo plačevanja prispevkov, prilagodi upokojitveno starost pričakovani življenjski dobi ali sprejme druge ukrepe z enakovrednim učinkom, pri čemer hkrati poskrbi za reševanje vprašanja visoke stopnje tveganja revščine pri starejših. Pri zdravstvu sprejme nadaljnje ukrepe za hitrejšo uvedbo nacionalnega sistema zdravstvenega zavarovanja.	Z reformo sklada socialnega zavarovanja iz 2009 (1) se bodo v obdobju med 2009 in 2039 v petletnih intervalih zviševale prispevne stopnje za 1,3 odstotne točke; (2) minimalna doba plačevanja prispevkov za upravičenost do starostne pokojnine se je zvišala s 3 na 10 let; (3) uvedena je bila najvišja šestletna zgornja meja za kreditne točke za izobraževanje/usposabljanje, ki se dodelijo v okviru prispevnega sistema; (4) omejen je bil dostop do dajatev za brezposelnost za upravičence poklicnih pokojnin; (5) izvajala se bodo redna aktuarska preverjanja pokojninskega sistema. Avgusta 2011 je bil objavljen sveženj konsolidacijskih ukrepov, med drugim (1) stalni prispevek za javne pokojnine v višini 3 % bruto plače delavcev javnega ali širšega javnega sektorja od 1. oktobra 2011; (2) vključitev na novo zaposlenih v javnem sektorju samo v sklad socialnega zavarovanja (in ne v sistem poklicnega pokojninskega zavarovanja) od 1. oktobra 2011; (3) zvišanje prispevne stopnje za 1,25 odstotne točke na 2 % bruto plače v sklad za vdove in sirote od 1. oktobra 2011.

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
CZ	15,5/ 19	61,5/ 59,6	62/60	63/10m/6 318m	65/65	4,6	<p>PPD 2 – Izvede načrtovano pokojninsko reformo za izboljšanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ in za zagotovitev bodoče ustreznosti pokojnin. Dodatna prizadevanja naj usmeri v nadaljnje spremembe javnega stebra in s tem zagotovi, da sistem ne bo vplival na finančna neravnovesja v prihodnosti, ter na razvoj zasebnega varčevanja. Z namenom zvišanja dejanske upokojitvene starosti bi bilo pametno proučiti ukrepe, kot so prilagoditev zakonsko določene upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi. Zagotovi, da je predvideni naložbeni sistem zanimiv za mnoge in da je oblikovan tako, da upravni stroški ostanejo pregledni in nizki.</p>	<p>Pokojninska reforma 2011: se nanaša na javni steber, začela se je izvajati s 30. septembrom in zajema:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvišanje upokojitvene starosti, ki se bo še naprej zviševala, zlasti za ženske z otroki, z namenom poenotenja upokojitvene starosti po 2040 za vse plačnike prispevkov. Po poenotenju upokojitvene starosti se bo ta do nadaljnjih sprememb še naprej zviševala za dva meseca na leto rojstva; – večjo povezavo med pokojninami in prispevki v javnem stebru; – strožje pravilo o usklajevanju: prejšnje pravilo je določalo spodnjo mejo za povišanje pokojnin, zdaj pa je meja obvezujoča; – razširitev ocenjevalnega obdobja za pokojninski izračun; – zaostrovanje pogojev za predčasno upokojevanje. <p>Pokojninska reforma 2013: Odobren je bil zasebni steber. Veljati bo začel leta 2013. Predvideva, da bi delavci lahko od 2013 prenesli 3 odstotne točke svojih obveznih plačil pokojninskega zavarovanja v zasebne sklade pod pogojem, da bodo dodali nadaljnji 2 odstotni točki prispevka od svojih plač. Za osebe, ki niso starejše od 35 let, bo prenos neobvezen. Osebe, starejše od 35 let, pa se lahko pridružijo samo do konca prve polovice 2013.</p> <p>Poleg tega se z reformo 2010 študijska doba ne šteje več v zavarovalno dobo, zahtevana zavarovalna doba pa se do leta 2019 s 25 podaljša na 35 let.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
DE	17,8/ 20,9	62,6/ 61,9	65/65	65/19m/65 19m	67/67	5,2 (x)		Leta 2007 je bil uzakonjen dvig upokojitvene starosti s 65 na 67 v obdobju med 2012 in 2029. Posledica pokojninske reforme pa bo znižanje stopnje dajatve, ki naj bi se uravnotežila s kapitalsko financiranimi pokojninami. Za preprečevanje vse večje revščine starejših ljudi je minister za delo in socialne zadeve predlagal nov pokojninski dodatek (Zuschussrente), ki je trenutno v obravnavi. Poleg tega je v obravnavi tudi razširitev kritja socialnega pokojninskega zavarovanja za samozaposlene, ki niso del obveznega pokojninskega sistema.
DK	17/ 19,7	63,2/ 61,4	65/65	(66/66)	67+/67+	43,3 (w)	PPD 2 – Z namenom povečanja zaposlovanja in vzdržnosti javnih financ si prizadeva za dolgoročno ponudbo delovne sile z izvajanjem nedavno sklenjene reforme o sistemu prostovoljnega predčasnega upokojevanja, z reformo invalidske pokojnine in z bolj k ciljem usmerjenimi subvencioniranimi sistemi zaposlovanja (sistem prilagodljivih delovnih mest) za najbolj ranljive skupine.	Reforma 2006 je zvišala upokojitveno starost s 65 na 67 (v obdobju med 2024 in 2027) in jo po tem obdobju prilagodila pričakovani življenjski dobi. Z reformo, dogovorjeno maja 2011, se upokojitvena starost zviša pet let hitreje, kot je bilo predvideno v paketu iz 2006 (upokojitvena starost se bo v obdobju med 2019 in 2022 postopno dvigovala na pol leta). Reforma predčasnega upokojevanja, ki jo je predlagalo priporočilo, je bila uzakonjena jeseni 2011.
EE	14,2/ 19,4	62,6	63/61	64/64	65/65	6,9		Glavni ukrepi politik iz obdobja 2009–2011 so ad hoc spremembe pravil o usklajevanju pokojnin v 2009, ki so poravnale vrednost nominalnih zneskov pokojnin, ter začasna opustitev prenosov v naložbeni pokojninski sistem v drugi polovici 2009 in 2010. Ti prenosi so se delno nadaljevali v 2011, v celoti pa od 2012 z mehanizmom nadomestil, uresničenim med 2014 in 2017. Upokojitvena starost se bo med 2017–2026 zvišala na 65. Obvezni naložbeni pokojninski sistem je bil zaradi krize deležen strožjega nadzora in jasnejših pravil o upravljanju sredstev ter večje prilagodljivosti za delavce in delodajalce.

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ^(iv) (2020)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
EL	18,5/ 20,4	61,3/ 61,6	65/60	65/65	Upokojitvena starost prilagojena pričakovani življenjski dobi (69 let 4 mesece za M/Ž v 2060)	0	<p>Memorandum o soglasju. V skladu z memorandumom: Obstoječi pokojninski skladi bodo združeni v tri sklade. Reforma bo uveljavila nov sistem, ki bo okrepil povezavo med prispevki in dajatvami, z enotnimi pravili, ki se bodo sorazmerno uporabljala za vse sedanje in prihodnje delavce. Običajna upokojitvena starost bo 65 let, ki se bo višala glede na pričakovano življenjsko dobo. Dajatve bodo indeksirane s cenami. Reforma bo med drugim omejila predčasno upokojevanje, tudi za tiste, ki so bili zavarovani pred 1993, ter skrčila seznam fizično in psihično zahtevnih poklicev. Nov sistem bo vključeval tudi socialne dajatve, odvisne od premoženjskega stanja, za vse državljane, ki so presegli običajno upokojitveno starost; s tem je zagotovljena pomembna mreža socialne varnosti, usklajena s fiskalno vzdržnostjo.</p> <p>Pregledani bodo skladi dodatnega pokojninskega zavarovanja, da se odpravijo neravnotežja, bolj povežejo dajatve in prispevki, zagotovi vzdržnost vseh skladov ter omeji njihovo število. Pregledane bodo invalidske in pavšalne pokojnine za javne uslužbenke in zaposlene v javnih podjetjih.</p>	<p>Julija 2010 je parlament sprejel celovito pokojninsko reformo glavnih pokojninskih sistemov v skladu z memorandumom o soglasju. Reforma je poenostavila zelo razdrobljen pokojninski sistem, povečala preglednost in pravičnost, zvišala upokojitveno starost in znižala višino dajatev. Nova vsesplošno zavezujoča pravila o upravičenosti, prispevkih, pravilih o akumulaciji, indeksaciji pokojninskih pravic veljajo za glavne pokojninske sklade (IKA, OGA, OAEE, sistem za javne uslužbenke, sistem Banke Grčije). Pokojninska reforma se uporablja sorazmerno za vse sedanje in prihodnje delavce.</p> <p>Glavne sestavine te reforme so:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) uvedba nove osnovne pokojnine v višini 360 EUR/mesec (12 mesečnih izplačil); (ii) nov sistem uvaja pokojninske stopnje z enakimi značilnostmi za vse delavce, ki so odvisne samo od trajanja delovne dobe (in segajo od 0,8 do 1,5 odstotkov plače); (iii) reforma zvišuje zakonsko določeno upokojitveno starost s 60 na 65. Najnižja upokojitvena starost je določena na 60 let. Za pokojnino za delovno dobo z nepolno dobo plačevanja se uporabljajo odbitki; (iv) trajanje delovne dobe s polno dobo plačevanja je podaljšano na 40 let (prej 35 let); (v) od leta 2021 se bosta najnižja in zakonsko določena upokojitvena starost vsake tri leta prilagajali spremembam pričakovane življenjske dobe; (vi) poenotenje upokojitvene starosti moških in žensk v zasebnem in javnem sektorju do 2013; (vii) indeksacija dajatev (vključno z osnovno pokojnino) ne bo presegla inflacije po HICP; (viii) pokojninska osnova bo izračunana na podlagi prihodkov v celotni življenjski dobi. <p>Nova zakonodaja vključuje klavzulo vzdržnosti (člen 11.b.1, zakona 3863, 15. julij 2010), ki določa, da se v primeru, da dolgoročne napovedi (ki jih bo NAA pripravljala na 2 leti) predvidijo povečanje odhodkov za javne pokojninske sisteme med 2009 in 2060, ki presega 2,5-odstotnih točk BDP, ustrezni parametri pokojninskega sistema spremenijo tako, da porast izdatkov ne bo nad ciljnim pragom.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
ES	18,5/ 22,7	61,2/ 63,4	65/65	65/65 (66l4m/6 6l4m)	67/67	8,1	<p>PPD 2 – Kot je načrtovano, sprejme predlagano pokojninsko reformo, da se zviša zakonsko določena upokojitvena starost in poveča število delovnih let za izračun pokojnin; kot je načrtovano, redno pregleduje dejavnike pokojninskega sistema v skladu s spremembami pričakovane življenjske dobe in razvije nadaljnje ukrepe za izboljšanje vseživljenjskega učenja za starejše delavce.</p>	<p>Pokojninska reforma 2010/2011 je upokojitveno starost zvišala s 65 na 67 (postopoma v obdobju med 2013 in 2027), podaljšala obdobje plačevanja prispevkov za upravičenost do polne pokojninske dajatve s 35 na 37, starost za predčasno upokojitev zvišala z 61 na 63 (vendar so v času krize do možnosti upokojitve pri 61 upravičeni tisti z vsaj 33 leti plačanih prispevkov), zvišala odbitke za predčasno upokojitev, podaljšala obdobje plačevanja prispevkov za izračun osnovne pokojnine s 15 na 25 v 2022, uvedla dejavnik vzdržnosti od 2027 z rednim preverjanjem na 5 let, podaljšala obdobja za dodatek za varstvo otroka ter poenostavila sistem (sistema za kmete in delo v gospodinjstvu sta vključena v splošni sistem).</p> <p>Vlada je 28. oktobra 2011 odobrila Splošno zaposlitveno strategijo za starejše delavce 2012–2014 (po špansko strategija „55 y más“). Ta pobuda temeljno dopolnjuje reformo pokojninskega sistema, ki je bila sprejeta septembra 2011. Strategija „55 y más“ predstavlja štiri cilje: (i) zvišati stopnjo zaposlenosti in zmanjšati brezposelnost v tej skupini; (ii) pomagati ohranjati delovna mesta; (iii) izboljšati delovne pogoje ter (iv) spodbujati njihovo ponovno vključitev na trg dela.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
FI	17,5/ 21,5	62,3/ 61,1	65/65, 63–68	65/65, 63–68	–	76,8	PPD 4 – Sprejme ukrepe za izboljšanje zaposljivosti starejših delavcev in njihove udeležbe v vseživljenjskem učenju. V posvetovanju s socialnimi partnerji in v skladu z nacionalnimi praksami sprejme nadaljnje korake za spodbujanje starejših delavcev, da ostanejo na trgu dela, in sprejme ukrepe za zmanjšanje predčasnega upokojevanja in zvišanje dejanske upokojitvene starosti. Glede na že obstoječi sistem, ki povezuje pokojninske dajatve s pričakovano življenjsko dobo, prouči povezavo med zakonsko določeno upokojitveno starostjo in pričakovano življenjsko dobo.	Finska je pokojninske dajatve leta 2009 prilagodila koeficientu pričakovane življenjske dobe. Vlada in organizacije trga dela so se leta 2009 dogovorile, da do 2025 zvišajo dejansko upokojitveno starost na vsaj 62,4 leta.
FR	18,7/ 23,2**	60,3/ 59,8	60– 65/60–65	62– 67/62–67	–	0,8 (v)	PPD 1 – Zagotovi priporočene povprečne letne fiskalne spodbude, ki bi bile v obdobju 2010–2013 višje od 1 % BDP, in dosledno izvaja ukrepe za popravek čezmerne primanjkljaja do leta 2013 v skladu s priporočili Sveta glede postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem in po tem zagotovi ustrezen napredek za dosego srednjeročnih ciljev; določi potrebne ustrezne ukrepe od leta 2012 dalje; po potrebi sprejme dodatne ukrepe ter uporabi morebitne izredne dohodke za pospešitev zmanjševanja primanjkljaja in dolga; nadaljuje s pregledom vzdržnosti pokojninskega sistema in po potrebi sprejme dodatne ukrepe.	Francoski parlament je novembra 2010 sprejel reformo predpisanih pokojninskih sistemov. Najodmevnejši rezultat reforme je postopno zvišana zakonsko določena upokojitvena starost s 60 na 62 let do 2018 (po zadnjem načrtu do 2017, vendar sprememba še ni uzakonjena). Reforma vključuje več drugih ukrepov, kot sta postopna uskladitev prispevnih stopenj med sistemoma javnega in zasebnega sektorja ali zagotovitev pravice do predčasnega upokojevanja (od 60. leta) za delavce z delno nezmožnostjo za delo. Uvedene so bile tudi nekatere tehnične spremembe, ki spodbujajo razvoj naložbenih pokojninskih sistemov.

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
HU	14,1/ 18,2	60,1/ 58,7	62/62	64/64	65/65	13,1		<p>Reforma 2009 je (1) zvišala zakonsko določeno upokojitveno starost z 62 na 65 let med 2014 in 2022, (2) od 2010 uvedla strožja pravila za indeksacijo pokojnin, odvisnih od realne rasti BDP, (3) ukinila pokojnino za trinajsti mesec ter uvedla t.i. pokojninsko premijo. Zaradi navedenih reform bo izboljšana prihodnja vzdržnost, bruto izdatki za pokojnino socialnega zavarovanja pa bodo dosegli 10,5 % BDP v 2060 namesto 13,8 %, ki jih predvideva Poročilo o staranju 2009.</p> <p>V 2010 in 2011 je vlada ostro ukrepala z ukinitvijo obveznega zasebnega pokojninskega stebra. To lahko vpliva na vzdržnost v prihodnosti, doslej pa so izredni prihodki iz pokojninskih skladov bili preusmerjeni v pokritje trenutnih stroškov. Decembra 2011 je bilo odpravljeno predčasno upokojevanje, pravice do trenutnih dajatev pa so bile obdavčene. To je vplivalo zlasti na tiste poklice, katerih delo se je štelo za naporno in so zato upravičeni do predčasnega upokojevanja.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
IE	18,1/ 21,1	63,5/ 64,7 #	65/65	66/66	68/68	44,1	<p>Memorandum o soglasju</p> <p>V skladu z memorandumom:</p> <p>Za 1. četrtno leta 2011: zmanjšanje odbitka pokojninskega davka in odbitkov v zvezi s pokojninami, s čimer se leta 2011 zagotovi 155 milijonov EUR;</p> <p>Uvede se postopno zmanjšanje trenutnih pokojnin na področju javnih služb, ki bo v povprečju presežlo 4%.</p> <p>Za 2. četrtno leta 2011: Za večjo dolgoročno vzdržnost se organi zavežejo, da bodo predstavili zakonodajo za zvišanje starostne meje za upokojitev na 66 v 2014, 67 v 2021 in 68 v 2028.</p> <p>Za 3. četrtno leta 2011: Za večjo vzdržnost pokojninskega sistema za javne službe bodo sprejete reforme na področju pravic do pokojnine za nove zaposlene v javnih službah. Sveženj bo vključeval ponovni pregled predčasnega upokojevanja za nekatere kategorije in indeksacijo pokojnin s cenami življenjskih potrebščin. Pokojnine bodo temeljile na povprečnih prihodkih delovne dobe. Upokojitvena starost pri novih zaposlitvah je prilagojena starostni meji za upokojitev, določeni na nacionalni ravni.</p> <p>4. četrtno leta 2011 in 2012 prav tako navajata znižanje odbitkov pokojnin in prilagoditev pravic do pokojnine v javnih službah kot del ukrepov proračunske konsolidacije.</p>	<p>Irska vlada je marca 2010 objavila Okvirni nacionalni pokojninski program, po katerem naj bi vlada sprejela reformo pokojninskega sistema na Irskem.</p> <p>Odtlej so bile sprejete številne spremembe:</p> <p>Sprejeta je bila zakonodaja, ki zvišuje upokojitveno starost za državno pokojnino na 66 v 2014, na 67 v 2021 in na 68 v 2028.</p> <p>Neobdavčene pokojnine plačane v enkratnem znesku so bile omejene na 200 000 EUR.</p> <p>Od 2011 socialno zavarovanje in splošna socialna dajatev ne pomenita več olajšave za pokojninski prispevek.</p> <p>Nova pokojninska ureditev za nove javne uradnike pomeni, da bo končna pokojnina osnovana na povprečni plači v delovni dobi in ne na končni plači.</p> <p>Niz ukrepov za lajšanje pritiskov financiranja na sisteme z določenimi pravicami, kot so sprememba vrstnega reda plačila v primeru prenehanja dejavnosti, ustanovitev sistema pokojnin v primeru plačilne nesposobnosti ter spremembe v standardu plačevanja.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
IT	18,2/22*	60,8/ 59,4	65/60	66l11 m/ 66l11 m	Upokojitvena starost prilagojena pričakovani življenjski dobi (70 let 3 mesece za M/Ž v 2060)	4,1		<p>Italijanski pokojninski okvir so v 2011 spremenili trije zaporedni zakonodajni posegi (Zakon D. 111/201, Zakon E. 148/2011 in Zakon 214/2011). Povzetek najpomembnejših ukrepov, ki so jih prinesle zadnje reforme: (i) Pojemovno opredeljena prispevna metoda se uporablja tudi za delavce v okviru sistema z določenimi prispevki, kar je bilo pred tem popolnoma izvzeto. Razširitev zadeva prispevke, obračunane od 1. januarja 2012, glede na pravilo sorazmernosti. (ii) Zakonsko določena upokojitvena starost žensk v zasebnem sektorju bo izenačena z moško (ter žensk v javnem sektorju). Postopek poenotenja bo v celoti uveden do 2018. (iii) Mehanizem „izhoda v sili“ je bil ukinjen, nadomestilo pa ga je ustrezno zvišanje najnižje starosti in/ali zahteve glede prispevka. (iv) Prispevne stopnje, ki jih plačujejo samozaposleni, so bile postopno zvišane z 20 % v 2011 na 24 % v 2018. Prispevne stopnje netipičnih delavcev so bile zvišane za 1-odstotno točko, kar znaša 27 % od 2012. (v) V dvoletnem obdobju 2012–2013 se pokojnine, ki znašajo več kot 3 najnižje pokojnine (okrog 1 400 EUR na mesec), ne indeksirajo glede na inflacije cen. (vi) Čeprav je bila minimalna zahteva za upravičenost do starostnega dodatka indeksirana s spremembami glede pričakovane življenjske dobe, je bila zvišana za eno leto od 2018 in potem popolnoma usklajena z zakonsko določeno upokojitveno starostjo. (vii) Možnost predčasnega upokojevanja, ki je bila osnovana na zahtevah iz kombinacije delovnih let in prispevkov (35 let), je bila odpravljena v vseh sistemih. V okviru pojmovno opredeljenega prispevnega sistema je predčasno upokojevanje dopuščeno, in sicer do treh let pred zakonsko določeno upokojitveno starostjo, z 20-imi leti plačanih prispevkov ter z zneskom pokojnine najmanj 1 200 EUR na mesec v 2012, indeksirane s petletnim povprečjem nominalnega BDP. (viii) Minimalne zahteve glede prispevka za upravičenost do predčasnega upokojevanja ne glede na starost so bile indeksirane s spremembami glede pričakovane življenjske dobe od 2013, kakor je predvideno za zakonsko določeno upokojitveno starost.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
LT	13,5/ 18,4	59,9#	62 6m/60	64/63	65/65	ni relevantno	PPD 2 – Sprejme predlagano zakonodajo o izvajanju reforme pokojninskega sistema. Za večjo udeležbo na trgu dela odpravi fiskalne ovire za delo zlasti za ljudi, ki so dosegli pokojninsko starost.	Reforma 2011 zvišuje upokojitveno starost na 65 za moške in ženske do 2026. Prispevki za socialno zavarovanje v obvezni naložbeni pokojninski sistem so bili znižani s 5,5 % na 2 % z možnostjo ponovnega zvišanja po krizi, če tako odloči vlada.
LU	17,3/ 21,6	58,1/ 57 Δ	65/65	65/65	–	2,2	PPD 2 – Predlaga in izvede splošno pokojninsko reformo za zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema, v okviru katere najprej sprejme ukrepe za povečanje stopnje aktivnosti starejših delavcev, zlasti z odvrčanjem od predčasnega upokojevanja. Z namenom povišanja upokojitvene starosti bi bilo treba upoštevati ukrepe, kot so prilagoditev zakonsko določene upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi.	Program nacionalnih reform vsebuje glavne točke osnutka reform. Med vlado in socialnimi partnerji potekajo pripravljalne razprave. Pravica do zvišanih pokojninskih dajatev bo bolj omejena. Upravičenci bodo morali biti stari najmanj 60 (namesto 55) in imeti 40 let plačanih pokojninskih prispevkov (namesto 38). Vlada se je v okviru Pakta „evro plus“ zavezala, da bo dokončala reformo do konca 2011, vendar pa tega roka najbrž ne bo izpolnila. Ustanovljena je bila delovna skupina o pokojninskem sistemu, ki deluje zaupno. Namen med drugim je oblikovati aktivacijski načrt za starejše delavce, vključno s priporočili in primeri dobre prakse.

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
LV	13,3/ 18,2	62,7 Δ Δ	62/62	(64,5/64,5)	(65/65)	ni relevantno	<p>Memorandum o soglasju.</p> <p>V skladu z memorandumom: Latvija pripravi spremembe pokojninskega sistema, da ohrani prihodnjo ustreznost in vzdržnost treh stebrov pokojninskega sistema. V tem okviru je treba pregledati posebne pokojninske sheme in upokojitveno starost.</p> <p>Drugi dodatek sporazuma navaja, da „do konca junija 2010 s tehnično pomočjo mednarodnih organizacij in v sodelovanju s socialnimi partnerji pripravi spremembe pokojninskega sistema, ki jih je treba izvesti v 2011, da se lahko ohrani prihodnja ustreznost in vzdržnost treh stebrov pokojninskega sistema V tem okviru bodo pregledane posebne pokojninske sheme in upokojitveno starost.“</p> <p>Tretji dodatek k memorandumu navaja: „Po pripravljenih predlogih za spremembe pokojninskega sistema do konca junija 2010 v posvetovanju z EK in IMF parlamentu do konca novembra 2010 predloži konkretne predloge za izvedbo v 2011, da se ohrani prihodnja ustreznost in vzdržnost treh stebrov pokojninskega sistema.“</p>	<p>Latvijski organi so od julija 2008 (1) zamrzili indeksacijo v 2009 do 31. decembra 2013 in (2) znižali prispevno stopnjo v obvezni naložbeni pokojninski sistem. Prispevne stopnje v naložbeni steber se bodo znižale: v 2009 z 8 % na 2 %; v 2010 z 9 % na 2 %; v 2011 z 10 % na 2 %; v 2013 in v nadaljnjih letih z 10 % na 6 %.</p> <p>Vlada je odobrila in predložila parlamentu spremembe upokojitvene starosti (v postopku uzakonitve). S spremembami je predvideno, da se upokojitvena starost zviša, in sicer z začetkom v 2016 za 6 mesecev na leto, dokler ne doseže 65 let v 2021. Zato bo predlagana, vendar še ne uzakonjena, upokojitvena starost v 2020 znašala 64,5 let (za moške in ženske).</p> <p>Z izpolnitvijo pogojev drugega in tretjega dodatka k memorandumu o soglasju je Latvija pripravila spremembe pokojninskega sistema, da bi zaščitila prihodnjo vzdržnost in ustreznost treh stebrov pokojninskega sistema. Parlamentu so bili predloženi konkretni predlogi in spremembe.</p>

Država člani	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
MT	18,4/ 21,1	60,3	61/60	63/63	65/65	ni relevantno	<p>PPD 2 – Sprejme ukrepe za zagotavljanje vzdržnosti pokojninskega sistema s pospeševanjem postopnega zviševanja upokojitvene starosti in povezavo le-te s pričakovano življenjsko dobo. Z višjo zakonsko določeno upokojitveno starostjo uvede tudi celovito strategijo aktivnega staranja, odvrča od uporabe sistemov predčasnega upokojevanja in spodbuja zasebno pokojninsko varčevanje.</p>	<p>Z reformo 2006 se je zvišala upokojitvena starost na 65 za oba spola do 2026, podaljšalo pa se je tudi obdobje plačevanja prispevkov. Spremenil se je tudi izračun pokojnine z najboljših treh let zadnjih 10 let na najboljših deset let zadnjih 40 let. Poleg tega je bila uvedena zajamčena nacionalna minimalna pokojnina za osebe, rojene po 1. januarju 1962, ki se izplača po stopnji najmanj 60 % povprečne plače.</p> <p>V skladu z reformo 2006 bo izračun najvišje pokojnine za osebe, rojene po 1. januarju 1962, bolj dinamičen, in sicer z indeksacijo 70 % z rastjo plač in 30 % z inflacijo. V letu 2007 je bil poostren zdravniški pregled za invalidsko pokojnino in po proračunu iz 2008 je bilo upokojencem dovoljeno opravljati delo brez kakršnih koli odbitkov pokojnine ob plačevanju prispevkov za socialno zavarovanje.</p> <p>Ustanovljena je bila delovna skupina o pokojninskem sistemu, da pregleda reforme in poroča parlamentu na začetku decembra 2010. Pripravila je 45 priporočil, vključno z izrecno prilagoditvijo upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi, nadaljnjo oceno uvedbe pojmovno opredeljenega prispevnega prvega stebra pokojnin do 2013, uvedbo drugega stebra pokojnin, ki je predmet političnega soglasja ter sodelovanja socialnih partnerjev, kot tudi uvedbo tretjega pokojninskega okvira.</p>
NL	17,7/ 21	63,9/ 63,1	65/65	65/65 (66/66)	65/65 (67/67)	129,8	<p>PPD 2 – Sprejme ukrepe za zvišanje zakonsko določene upokojitvene starosti, tako da jo prilagodi pričakovani življenjski dobi, in podkrepi te ukrepe z drugimi ukrepi za dvig dejanske starosti ob upokojitvi in za izboljšanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ. Pripravi tudi načrt za reformo dolgotrajne oskrbe glede na staranje prebivalstva.</p>	<p>Oktober 2010 se je nova vlada strinjala z zvišanjem zakonsko določene upokojitvene starosti na 66 do 2020. Socialni partnerji in vlada so po celovitih pogajanjih septembra 2011 dosegli sporazum, ki obsega nadaljnje zvišanje upokojitvene starosti na 67 v 2025 in njeno prilagoditev pričakovani življenjski dobi. Vsebinski sporazuma se trenutno pripravlja za uzakonitev.</p>

Država člani	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
PL	15,1/ 19,5	61,4/ 57,5 ##	65/60	65/60 (67/??)	(67/67)	13,5	<p>PPD 3 – Kot načrtovano zviša zakonsko določeno upokojitveno starost za uniformirane službe ter nadaljuje ukrepe za zvišanje dejanske upokojitvene starosti, kot je njena prilagoditev pričakovani življenjski dobi. Določi časovni načrt za nadaljnjo izboljšanje pravil o prispevkih kmetov v sklad socialnega zavarovanja (KRUS), da bodo bolj usklajeni z osebnimi prihodki.</p>	<p>Premostitvene pokojnine se izvajajo od leta 2009. Nadomeščajo in omejujejo dostop do možnosti predčasnega upokojevanja za nekatere kategorije delavcev. To ječasna rešitev za delavce, ki so začeli delati v posebnih razmerah pred letom 1999. Prispevki v pokojninski sistem z določenimi prispevki so bili znižani s 7,3 % na 2,3 % bruto plače v 2011. Razlike so bile preusmerjene v dokladni sistem. Prispevek se bo postopno zvišal, da bo 2017 in pozneje dosegel 3,5 %.</p> <p>Na novo izvoljena vlada je predlagala dvig trenutne upokojitvene starosti z 65/60 (M/Ž) na 67 med 2013 in 2020 (za moške) ter 2040 (za ženske).</p>
PT	17,1/ 20,6	62,9/ 62,3 ##	65/65	65/65	–	13,4	<p>Portugalski memorandum o soglasju nima posebnih pogojev glede sprememb celotnega pokojninskega sistema (glede na večjo reformo v 2007). Vendar pa zajema posebne pogoje glede odhodkovne strani fiskalne politike:</p> <p>– „znižati pokojnine, višje od 1 500 EUR, glede na progresivno stopnjo, ki se uporablja za plače javnega sektorja od januarja 2011, z namenom prihraniti vsaj 445 milijonov EUR;“</p> <p>– „v letu 2012 začasno preklicati pravila o indeksaciji pokojnin in zamrzniti pokojnine, z izjemo najnižjih pokojnin“,</p>	<p>Portugalska je sprejela obsežno reformo svojega pokojninskega sistema leta 2007, ki je začela veljati isto leto. Upokojitvena starost je bila prilagojena na 65 let. Pomembnejši ukrepi so vključevali razširitev ocenjevalnega obdobja, ki zdaj zajema celotno delovno dobo, omejitve predčasnega upokojevanja, skrajšanje prehodnega obdobja ter uveljavitev „dejavnika vzdržnosti“, ki samodejno prilagodi dajatve spremembam glede preostale pričakovane življenjske dobe pri 65 letih.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
RO	14/ 17,2**	65,5/ 63,2 #	63/4m/58 l4m	65/60	65/63	ni relevantno	<p>Memorandum o soglasju</p> <p>Pogoji o reformi pokojninskega sistema iz memoranduma, ki zajema obdobje 2009–2011, se glasijo: „Vlada dokončno oblikuje osnutek revidirane pokojninske zakonodaje tako, (i) da javne pokojnine postopoma indeksira s cenami življenjskih potrebščin in ne s plačami, (ii) omeji možnosti za neomejeno povečevanje pokojnin, (iii) postopno uvede pokojninske prispevke skupin javnih uslužbencev, ki so trenutno izključeni iz tovrstnega plačevanja prispevkov ter (iv) postopoma zviša upokojitveno starost do 2015 (zlasti za ženske) ob upoštevanju vse daljše pričakovane življenjske dobe, z namenom zaščite ranljivih upokojencev in doseganja cilja, da bo povprečno delež nadomestil upokojenih 45 %.“</p> <p>Pogoji iz sedanjega memoranduma, ki zajema obdobje 2011–2013, pa se nanašajo na zaščito dolgoročnosti vzdržnosti pokojninskega sistema“.</p>	<p>Decembra 2010 je bila sprejeta pokojninska reforma. Reforma vključuje posebne ureditve socialnega zavarovanja, uvaja mehanizem za preračunavanje posebnih pokojnin ter zvišuje upokojitveno starost na 65 let za moške in 63 za ženske do 2030. Predčasno upokojevanje je strožje urejeno, invalidske pokojnine pa se podeljujejo pod strožimi pogoji. Reforme naj bi prinesle večje prihranke v sistemu in zmanjšale število dajatev. Poleg tega je vlada začasno ukinita zakonske določbe, po katerih bi se prispevki v obvezni pokojninski sistem z določenimi prispevki dvignili z 2 % na 2,5 % delavčeve bruto plače v letu 2009. Načrtovani dvig je bil ponovno uveden v 2010, tako da bi prispevna stopnja končno v prihodnosti dosegla 6 % plače.</p>
SE	18,3/ 21,2	64,7/64	61–67	61–67	–	7,4 (v, y)		<p>Samodejni izravnalni mehanizem v mehanizmu prilagajanja sistema pokojninskih prihodkov je bil v letu 2010 izravnani, tako da bo osnovan na triletnem povprečju namesto enoletnega, kot je bilo predvideno pred tem, v izogib velikim spremembam pokojnin v primeru gospodarskega upada/rasti.</p>

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
SI	16,8/ 21	59,8#	63/61	63/61	-	2,6	PPD 2 – Sprejme zahtevane ukrepe za zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema skupaj z ohranjanjem ustreznih pokojnin. Zviša stopnjo zaposlenosti starejših delavcev s poznejšim upokojevanjem ter z nadaljnjim razvojem aktivnih politik trga dela in ukrepov vseživljenjskega učenja.	Predlagana pokojninska reforma (vključno s poenotenjem upokojitvene starosti ženskih in moških) je bila zavrnjena na referendumu 2011.
SK	14/18	60,4/ 57,5	62/57,5 – 61,5 odvisno od števila otrok)	62/62	–	4,7 (v)	PPD 3 – Okrepi dolgoročno vzdržnost javnih financ z nadaljnjo prilagoditvijo dokladnega stebra pokojninskega sistema tudi prek spremembe sistema indeksacije in uvede nadaljnje ukrepe za zvišanje upokojitvene starosti, zlasti z uskladitvijo upokojitvene starosti s pričakovano življenjsko dobo. Oblikuje spodbude za zagotovitev ekonomske upravičenosti v celoti naložbenega pokojninskega stebra, s čimer bi se dosegel napredek pri fiskalni vzdržnosti in hkrati zagotovile ustrezne pokojnine.	Slovaška je 2008 delavcem dovolila, da izstopijo iz naložbenega sistema in se vrnejo v dokladni sistem, pokojninski sistem z določenimi prispevki pa za tiste, ki na novo vstopijo na trg dela, ni več obvezen. Leta 2010 je bila sprejeta zakonodajna sprememba, ki določa, da je pomanjkanje prihodkov od dela lahko podlaga za upravičenost do predčasne pokojnine. Slovaška je leta 2011 sprejela spremembe v celoti naložbenega pokojninskega stebra, ki varčevalcem omogoča, da si znova pridobijo možnost vlaganja v bolj tvegane vrednostne papirje in tako po možnosti dosega višji donos. Poleg tega bo od 1. aprila 2012 za mlade ponovno uvedeno obvezno sodelovanje kot standardna možnost, pri čemer lahko iz sistema izstopijo v prvih dveh letih varčevanja.

Država članica	Pričakovana življenjska doba pri 65 ⁽ⁱ⁾ M/Ž (2010)	Starost ob umiku s trga dela ⁽ⁱⁱ⁾ M/Ž (2009)	Upokojitvena starost M/Ž ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Upokojitvena starost M/Ž (2020) ^(iv)	Dvig upokojitvene starosti po 2020 M/Ž ^(v)	Sredstva pokojninskih skladov v deležu BDP 2009 ^(vi)	Priporočila za posamezno državo v zvezi s pokojnino (ali sklici na Memorandum o soglasju)	Zadnje reforme/Pripombe ^(vi)
UK	18,1/ 20,8**	64,1/ 62	65/60	66/66	68/68	73 (z)		Dostop do osnovne državne pokojnine je bil v zadnjih letih olajšan, izboljšana je bila njena indeksacija, delavci pa bodo avtomatično vključeni v poklicni pokojninski sistem (z možnostjo izstopa) od 2012. Sprejeta je bila zakonodaja za postopno zvišanje starostne meje za upokojitev s 65 na 68 med 2020 in 2046. V skladu z novo zakonodajo, ki je začela veljati januarja 2012, se bo starostna meja za upokojitev poenotila za oba spola do 2018 (prej do 2020), kar je pospešilo zvišanje starostne meje za upokojitev s 65 na 66 za pet let in pol, začevši z 2018. Objavljeni so bili predlogi za hitrejšo nadaljnje zvišanje s 66 na 67 (vendar še niso bili uzakonjeni), razpravlja pa se o možnostih pospešitve zvišanja s 67 na 68.

OPOMBE

- i Vir Eurostat: Statistika prebivalstva – Pričakovana življenjska doba po starosti in spolu (posodobljeno 26/1/2012).
- ii Povprečna starost ob umiku s trga dela, M/Ž ali *Italics* = skupno (brez razčlenbe na M/Ž). Vir Eurostat.
- iii Zakonsko določena upokojitvena starost v splošnem pokojninskem sistemu, Vir: MISSOC.
- iv Zakonsko določena upokojitvena starost v splošnem pokojninskem sistemu po izvedenih zakonodajnih reformah (v oklepajih – predlagano, vendar še ni uzakonjeno), Vir: Skupno poročilo o pokojninah „Napredek in ključni izzivi pri uresničevanju ustreznih in vzdržnih pokojnin v Evropi“ Odbora za ekonomsko politiko in Odbora za socialno zaščito ter služb Komisije (ECFIN in EMPL), posodobljeno s strani Komisije, v kolikor pozna nadaljnje spremembe.
- v Zakonsko določena upokojitvena starost v splošnem pokojninskem sistemu po izvedenih zakonodajnih reformah (v oklepajih – predlagano, vendar še ni uzakonjeno), Vir: Skupno poročilo o pokojninah „Napredek in ključni izzivi pri uresničevanju ustreznih in vzdržnih pokojnin v Evropi“ Odbora za ekonomsko politiko in Odbora za socialno zaščito ter služb Komisije (ECFIN in EMPL), posodobljeno s strani Komisije, v kolikor pozna nadaljnje spremembe.
- vi Premoženje pokojninskih skladov (v odstotkih BDP), 2009, Vir: Svetovna pokojninska statistika, OECD.

- (v) 2008.
- (w) Samo neodvisni poklicni pokojninski skladi. Poleg navedenih načrtov skupno premoženje, ki ga upravljajo poklicne pokojninske zavarovalne pogodbe v višini do 99,3 % BDP.
- (x) Samo neodvisni poklicni pokojninski skladi. Poleg navedenih načrtov skupno premoženje, ki so ga v 2008 upravljale poklicne pokojninske zavarovalne pogodbe v višini do 13,3 % BDP.
- (y) Samo neodvisni poklicni pokojninski skladi. Poleg navedenih načrtov je skupno premoženje v 2008, ki ga je upravljal sistem pokojninske premije, znašalo do 8,9 % BDP, premoženje, ki so ga upravljale poklicne pokojninske zavarovalne pogodbe, pa do 38,9 % BDP.
- (z) Ocena OECD.
- vi Države članice so, soočene z neizbežnim staranjem prebivalstva in z njegovim vplivom na vzdržnost pokojninskega zavarovanja, znatno reformirale svoje pokojninske sisteme. Ključno vodilo pri prizadevanjih za reforme je bila tesnejša povezava med vplačanimi prispevki v sistem in izplačanimi dajatvami. Večinoma je to pomenilo, da so se za izračun dajatev namesto končnih plač ali najboljših let upoštevale plače iz celotne delovne dobe ter da šteje število let s plačanimi prispevki namesto zgolj doseganje upokojitvene starosti, da se je zvišalo število let, potrebnih za polno pokojnino, ter zvišala ali poenotila upokojitvena starost za oba spola. Vendar pa je v večini držav doseganje višje upravičene starosti kot zakonsko določene upokojitvene starosti porazdeljeno na daljše obdobje.

* 2008 (za pričakovano življenjsko dobo pri 65)

** 2009 (za pričakovano življenjsko dobo pri 65)

Δ 2003 (starost ob umiku s trga dela)

2006 (starost ob umiku s trga dela)

2007 (starost ob umiku s trga dela)

Δ Δ 2008 (starost ob umiku s trga dela)